

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТИТЕ НА ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ ПРЕЗ 2012

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРОЕКТИ И ДОНОРИ

II. КОНСЕРВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

1. КОНСЕРВАЦИЯ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВЛАЖНИ ЗОНИ :

- 1.1. ПОМОРИЙСКО ЕЗЕРО**
- 1.2. РЕКА ДУНАВ**
- 1.3. РЕКА МАРИЦА**
- 1.4. ЯЗОВИР КОНУШ**
- 1.5. ЯЗОВИР ОВЧАРИЦА И ЯЗОВИР ЖРЕБЧЕВО**
- 1.6. ГОРИ**

2. КОНСЕРВАЦИЯ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РЕДКИ И ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ И ТЕХНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ;

- 2.1. ЛЕШОЯДИ**
- 2.2. ЦАРСКИ ОРЕЛ**
- 2.3. ЛОВЕН СОКОЛ**
- 2.4. БЕЛОШИПА ВЕТРУШКА**
- 2.5. ЧЕРВЕНОГУША ГЪСКА**
- 2.6. ЧАПЛИ**
- 2.7. МАЛЪК КОРМОРАН**
- 2.8. БЯЛ ЩЪРКЕЛ**
- 2.9. ПЛАНИНСКИ КЕКЛИК**
- 2.10. ПРИЛЕПИ**
- 2.11. ЛАЛУГЕР**
- 2.12. КИТОПОДОБНИ БОЗАЙНИЦИ**

3. РАЗШИРЯВАНЕ И УКРЕПВАНЕ МРЕЖАТА ОТ ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ПОДПОМАГАНЕ ИЗГРАЖДАНЕТО НА НАТУРА 2000 И НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА

- 3.1. ЕВРОПЕЙСКА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА НАТУРА 2000**
- 3.2. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ**

4. СРЕДНО-ЗИМНО ПРЕБРОЯВАНЕ НА ВОДОЛЮБИВИТЕ ПТИЦИ

III. ОПАЗВАНЕ „EX SITU”

- 1. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЯ,
ЛЕЧЕНИЕ И ВРЪЩАНЕ В ПРИРОДАТА НА ПОСТРАДАЛИ ДИВИ
ЖИВОТНИ В ЕДИНСТВЕНИЯ В СТРАНА СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА
ДИВИ ЖИВОТНИ. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМИ ЗА
РАЗМНОЖАВАНЕ И РЕИНТРОДУКЦИЯ НА РЕДКИ ВИДОВЕ -
СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ДИВИ ЖИВОТНИ**

IV. ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРИРОДОЗАЩИТНАТА ПОЛИТИКА, ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И УПРАВЛЕНИЕ

1. РАЗСЛЕДВАНИЯ, СИГНАЛИ И ЖАЛБИ СРЕЩУ НАРУШЕНИЯ НА ПРИРОДОЗАЩИТНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ОТ ИНВЕСТИТОРИ

2 . БОРБА С БРАКОНИЕРСТВОТО И НЕЗАКОННИ ПРАКТИКИ

2.1. ПРИЛАГАНЕ НА CITES – КОНВЕНЦИЯ ПО МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ СЪС ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ ОТ ДИВАТА ФЛОРА И ФАУНА.

2.2. БОРБА СРЕЩУ НЕЗАКОННИЯ УЛОВ И ТЪРГОВИЯ С ДИВИ ПОЙНИ ПТИЦИ

V. ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМИРАНост И АНГАЖИРАНост

1. ПУБЛИЧНИ КАМПАНИИ

2. ДОБРОВОЛЧЕСКИ АКЦИИ

3. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЦЕННОСТИТЕ НА ДАРИТЕЛСТВОТО

4. МЕЖДУНАРОДНИ РАБОТНИ ВАКАНЦИИ

5. ИНТЕРНЕТ „ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО”, ЧЛЕНСТВО И ВРЪЗКА С ЧЛЕНОВЕТЕ И СЪМИШЛЕНИЦИТЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

6. МЕДИЙНО ОТРАЗЯВАНЕ И РАБОТА С МЕДИИТЕ

7. ПУБЛИКАЦИИ/ИЗДАНИЯ

VI. ПАРТНЬОРИ

ДЕЙНОСТИ НА ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ ПРЕЗ 2012

Настоящият отчет е **сборен за дейностите на СНЦ „Зелени Балкани” и СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”**, които работят съвместно за опазване на българската природа. Отчетът представя дейностите по проекти и направления.

I. ПРОЕКТИ И ДОНОРИ

През 2012 година Зелени Балкани реализира следните проекти:

- „Дългосрочна консервация на популацията на световно застрашената червеногуша гъски в основните и зимовища в света”, финансиран от EURONATUR, EAF; СНЦ „Зелени Балкани”; „Спешни мерки за възстановяване и консервация на видове и местообитания с европейска значимост в комплекса от защитени природни територии на Поморийско езеро”, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”; СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Екологично управление и възстановяване на Средиземноморски солници и крайбрежни лагуни” LIFE10 NAT/IT/256 MC-SALT, финансиран от Финансовия механизъм LIFE+, СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Устойчиво управление на гори в Натура 2000 зони от Смолянски регион, Централни Родопи, България”, финансиран от Министерството на околната среда, Опазване на природата и Ядрената безопасност на Германия, Германската Федерална Агенция за опазване на природата и Германската Агенция по Околна среда със средства от Програмата за съвети и помощ в опазването на околната среда в страните от Централна и Източна Европа, Кавказ и Централна Азия и изпълняван в партньорство с фондация „EURONATUR” – Германия; СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Последната чаплова колония в Тракия. Възстановяване на смесени чаплови колонии в поречието на р. Марица.”, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”, СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Изработване на план за управление на 33 „Язовир Конуш”, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”, СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Моделно възстановяване на горски местообитания по поречието на река Марица”, финансиран от American Forests, СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Големият Зелен Уикенд”, финансиран от CVA, СНЦ „Зелени Балкани”;
- „Дългосрочни мерки за защита на световно застрашен вид царски орел (*Aquila heliaca*) в райони на неговото разпространение на Балканския полуостров”, финансиран от EURONATUR и EAF, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- „Ежегодна издръжка на Спасителен Център за диви животни (реhabилитация, размножаване и връщане в природата на редки животни), гр. Стара Загора за периода 2012 г.”, финансиран от ПУДООС, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;

- „Възстановяване популацията на лалугера като основен елемент за поддържане благоприятния конзервационен статус на приоритетни тревни хабитати и популации на хищни птици в ПП Сините камъни”, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- „Възстановяване на популациите на едрите европейски лешояди в България”, LIFE08 NAT/BG/278, финансиран от Финансовия механизъм LIFE+, Франкфуртско Зооложко Дружество (FZS), Немска федерална агенция по околна среда (DBU), СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- „Да постигнем повече” - проект за развитие на дарителството в полза на опазване на лешоядите, финансиран от ФПББ, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- По-голям шанс за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България - Възстановяване на белошипата ветрушка”, LIFE11 NAT/BG/360, финансиран от Финансовия механизъм LIFE+;
- Опазване популацията и местообитанията на планинския кеклик (*Alectoris graeca graeca*) в България, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- „Изготвяне на Планове за управление на Защитена зона „Язовир Овчарица” BG0002023 и Защитена зона „Язовир Жребчево” BG0002052”, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- „Конзервационни дейности за целеви видове от директивата за птиците на Европейския съюз-белошипа ветрушка, черен лешояд и царски орел”, финансиран от финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013 г.”, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”;
- „Реинструдукция на ловния сокол в България” - проектът се изпълнява от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания и Зелени Балкани - Стара Загора, финансиран от International Wildlife Consultants (UK) Ltd. и Environment Agency – Abu Dhabi, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”.
- Да върнем ловния сокол (*Falco cherrug*) в България, финансиран от Застрахователно дружество Армеец, СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”.

През 2012 г. дейностите на Зелени Балкани бяха подкрепени от:

- Финансов механизъм LIFE+ на Европейската Общност
- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)
- Оперативна програма околна среда 2007-2013 (Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”)
- Франкфуртско Зооложко Дружество (FZS)
- Фонд за действие „Европейска екологична мрежа” (EECONET Action Fund)
- Фондация „Европейско природно наследство” - Германия (EURONATUR)
- Британски тръст доброволци за конзервация (BTCV)

- International Wildlife Consultants (UK) Ltd
- Environment Agency - Abu Dhabi
- Немска федерална екологична фондация (DBU)
- Секретариат на АССОВАМС
- Фондация „Помощ за благотворителността в България“
- Българо-британско дружество за приятелство
- Фондация „Ставрос Ниаркос“ – Гърция
- МТЕЛ ЕКО Грант
- Контур Глобал
- ЗАД „Армеец“
- Индивидуални дарители

II. КОНСЕРВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

През 2012 г. Организацията продължи своята работа по основните програмни направления и дългогодишни конзервационни програми.

1. КОНСЕРВАЦИЯ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВЛАЖНИТЕ ЗОНИ

1.1. ПОМОРИЙСКО ЕЗЕРО

Поморийско езеро е един от приоритетните райони на работа на „Зелени Балкани“. Опазването на една от най-значимите влажни зони по Черноморското крайбрежие е обект на дългогодишна конзервационна програма, стартирала през 1996 г. През годините Организацията привлече и инвестира огромни средства и усилия за опазване на уникалното биоразнообразие на езерото и за предотвратяване на неговото застравяване. Дейностите на „Зелени Балкани“ в района на езерото са от решаващо значение за съхраняване на комплекса от защитени природни територии и опазването на тяхното биоразнообразие. Непосредствената близост на езерото до морето и плажната ивица в Поморие го правят желан терен за застравяване от множество инвеститори и заинтересовани страни.

Дългогодишната програма на Зелени Балкани за устойчиво управление на езерото не само осигури неговата институционална защита (чрез обявяването му за защитена територия, Рамсарски обект и защитена зона от НАТУРА 2000), но постигна и значителни конзервационни успехи, след които:

- възстановени местообитанията на редки и застрашени видове птици;
- увеличена популация на гривестата рибарка от 6 на 1500 двойки;
- маркиране на границите на защитената местност и поставяне на указателни и информационни табели;
- събрана база данни за биоразнообразието на Поморийско езеро;
- включване на Поморийско езеро в екологичната мрежа НАТУРА 2000;

- изготвяне на план за управление на защитени зони BG0000620 „Поморие” и BG0000152 „Поморийско езеро”;
- възстановяване на хидрологичния баланс на лагуната;
- програма за екологично образование, популяризиране на Поморийско езеро и изграждане на капацитети;
- изграждане и оборудване на посетителски център „Поморийско езеро”.

Програмата на „Зелени Балкани” за Поморийско езеро през 2012 г. е подкрепена в рамките на два основни проекта.

Първия от тях е финансиран по Приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България” на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”. **Проектът „Спешни мерки за възстановяване и консервация на видове и местообитания с европейска значимост в комплекса от защитени природни територии на Поморийско езеро** стартира през 2009 г. и цели опазването на редки и застрашени видове птици и природни местообитания, разпространени на територията на езерото. За целта той предвижда консервационни и възстановителни мерки и ограничаване на заплахите, в комплекса от защитени природни територии на Поморийско езеро.

През 2012 г., в рамките на проекта, са реализирани следните дейности: **Възстановяване на местообитания за гнездене на застрашени видове водолюбиви птици (изграждане на земнонасипен остров).** През месец септември след множеството пречки създадени от местната администрация (в лицето на Община Поморие) стартира изпълнението на една от най-мощните дейности в рамките на проекта, която е с национален принос към опазването на биоразнообразието. По-голямата част от СМР са изпълнени и самото местообитание (земнонасипен остров) е оформено. Остават довършителни работи по насипването му с речна баластра за създаване на условия възможно най-близки до естествените.

През 2012 г. е проведено **проследяване на резултатите от опръстеняването на гривестите рибарки**, което е реализирано за първи път през 2010 г. 28 от опръстенени от нас рибарки, са наблюдавани повторно, като 1 от тях е регистрирана в Израел, 3 в Италия и една в Тунис. От своя страна, екипът на проекта наблюдава в района на колонията, гнездяща в Поморие 8 опръстенени в Италия гривести рибарки. През 2012 г. е организирано и ново маркиране на птици, по време на което **са опръстенени общо 114 млади птици.** Резултатите от тази дейност са представени на научна конференция, организиран от Пловдивски университет, а данните са публикувани в Acta Zoologica Bulgarica.

Изготвен е работен проект за познавателни еко-маршрути в района на Поморийско езеро. Проектът е внесен за съгласуване от Община Поморие, но в рамките на настоящата година това не се случи. **Изработени и монтирани са общо 25 бр. информационни табели** за обозначаване на „Ботаническа екопътека” и „Орнитологичен маршрут”. За съжаление голяма част от тях са унищожени от недоброжелателни граждани.

Изготвена е интерпретационна програма за работа на посетителския център.

През годината са проведени **няколко медийни събития**: отбелязване на Международния ден на влажните зони (2 февруари); отбелязване на Международната Нощ на прилепите; отразяване на проекта в специализирана рубрика на БНТ за ОП „Околна среда 2007-2013 г.“.

През 2012 г. **Посетителския център е посетен от над 3500 души**, които имаха възможност да се запознаят освен с природата на района, както и с дейностите по проекта.

През 2013 г., като част от дейностите по проекта предстои изграждане на земнонаситен остров за гнездене на водолюбиви птици; одобрение на изготвения работен проект за екомаршрути и туристическа инфраструктура и издаване на информационни материали.

През 2012 г. Зелени Балкани продължи изпълнението на дейности по **проект „Екологично управление и възстановяване на Средиземноморски солници и крайбрежни лагуни“ LIFE10 NAT/IT/256**. Проектът е международен и се осъществява в партньорство с италианските паркове Делта на По и Молентарджиус и френските паркове Камарг, Тур дьо Валат и Сален Груп. **Целта на проекта е опазването на местообитания и видове птици, обект на защита на Директивите за птиците и местообитания на ЕС в общо 10 защитени зони в Италия, Франция и България**. Целевата зона за проекта в България е Поморийско езеро.

Основните дейности предвидени в проекта са:

- провеждане на предварителен мониторинг на биотични и абиотични фактори;
- възстановяване на водната циркулация в лагуните, където е нарушена;
- възстановяване и изграждане на нови места за гнездене на птици;
- намаляване отрицателното въздействие от гларусите и наземни хищници върху водолюбиви птици, гнездящи в защитените зони;
- изграждане на екотуристическа инфраструктура и подобряване обществената информираност;
- вкопаване на опасни електропроводи в земята;
- изготвяне на план за управление на ЗЗ „Солници Червия“ в Италия;
- подобряване състоянието на целеви местообитания чрез премахване на инвазивни растителни видове.

През 2012 г. в района на Поморийско езеро са реализирани редица дейности по проекта. Приключени са предварителните проучвания за установяване важните места за гнездене и почивка на водолюбивите птици и е картирано разпространението на инвазивните растителни видове. Изготвени са „Стратегия за премахване на инвазивни растителни видове от границите на ЗЗ „Поморие“ и технически проекти за подобряване условията за гнездене на целеви видове птици: наколни платформи, островчета, гнездови кутии за бял ангъч и салове за патици. Закупена и инсталирана е метеорологична станция в ПЦ „Поморийско езеро“, данните от която са достъпни в реално време в интернет. Изградени са 2 сала за гнездене на патици и 1 остров за гнездене на саблеклюни, кокилобегачи, морски дъждосвирци и рибарки. Премахнати са инвазивни растителни видове (аморфа и

спарциум) по протежение на 1,5 км от пясъчната коса на Поморийско езеро.

През 2012 г. продължи **партньорството ни с Британско-Българското Дружество за Приятелство**. С дарение от дружеството е осигурено закупуването и монтирането на метеорологична **станция в посетителския център „Поморийско езеро“**.

През отчетната година се проведе 17-та Международна консервационна ваканция „Поморийско езеро“. Повече информация е описана в раздела **„Международни работни ваканции“**.

През 2012 г. осъвременихме данните за езерото в секретарията на Рамсарската конвенция. Обновеният Формуляр с информация за Рамсарското място 1229 „Комплекс Поморийски влажни зони“ е одобрен от Секретариата на Рамсарската Конвенция и е публикуван в базата данни на Влажните зони от Международно значение, поддържана от Wetlands International.

През 2012 г. е получено и **международно признание за усилията ни в района на Поморийско езеро**. На 11-та Среца на страните членки на Рамсарската конвенция за влажните зони (COP11), която се проведе в гр. Букурещ, Румъния (06 - 13 юли 2012 г.) са връчени наградите „Син“ и „Сив“ глобус. **За Европа авторитетният „Син глобус“ за добри практики в управлението на влажната зона получи Поморийско езеро.**

1.2. РЕКА ДУНАВ

„Зелени Балкани“ е пионер по отношение дейностите за опазване на река Дунав, които започват в началото на 90-те години, съвместно с WWF-DCP и са насочени към опазване биоразнообразието на реката, влажните зони по поречието ѝ и крайречните заливни гори. Благодарение на дейностите на „Зелени Балкани“ в района са обявени почти всички съществуващи защитени територии по реката, сред които ПП „Персина“ и ЗМ „Калимок-Бръшлян“, осъществени са множество проекти и дейности, както и експедиции за проучване и мониторинг на биоразнообразието.

Като част от инициативата на Зелени Балкани за възстановяване на защитената зона Калимок-Бръшлян от 1998 г. Организацията е собственик на съоръженията на бившето рибовъдно стопанство. Зелени Балкани са и автор (в партньорство с WWF-DCP) на концепция за възстановяване на влажната зона, която по-късно се превръща в голям проект на Световна банка, управляван от Сдружение „Калимок-Бръшлян“. Целта на проекта бе да се възстанови водния баланс и притока на вода от Дунав към влажната зона – основно условие за възстановяване на екосистемата и биоразнообразието.

През 2012 г., екип на Зелени Балкани посети зоната и осъществи мониторинг на територията на рибовъдното стопанство, с цел да се

запознае със състоянието на влажната зона. Периодичния ни мониторинг цели събирането на актуална информация за състоянието на влажната зона, която бихме искали да използваме за в бъдеще за разработването на проекти и мерки за нейното възстановяване.

1.3. РЕКА МАРИЦА

През 2012 г. е одобрено проектопредложението „Възстановяване и опазване на крайречните гори – местообитания от европейско консервационно значение на територията на Община Димитровград”, за изготвянето на което предоставихме консултантска помощ на Община Димитровград. **Проектът е замислен като един от най-амбициозните, но и най-представителни проекти за възстановяване на местообитания в България.** Замисълът му е да бъде използван като моделен и пилотен, и като пример за други общини при подготовката на подобни проектопредложения. Проектът е базиран на богатия опит на Зелени Балкани за управление на влажни зони и крайречни местообитания, както и на успешно изпълнени проекти от подобен характер в други европейски страни. За съжаление през 2012г. не е наблюдаван значителен напредък по изпълнението на проекта от страна на Община Димитровград.

Във връзка с дейностите заложи в Плана за управление на речните басейни на Басейнова Дирекция „Източнобеломорски район” и обжалването му от инвеститори в МВЕЦ пред ВАС е изготвено експертно становище. Становището цели да изясни доколко планираните 13 МВЕЦ ще засегнат и какво ще бъде въздействието им върху предмета и целите на обявените защитените зони и съществуващите защитени територии по поречието на р. Марица.

1.4. ЯЗОВИР КОНУШ

През 2012г., като част от направлението, „Зелени Балкани” продължава работата си за опазване на чапловата колония край с. Конуш, община Асеновград. Съобразно приетата концепция през 2010 г., целта може да бъде постигната само чрез обединение на консервационните дейности и дейностите по рибопроизводство. Основната идея е след сравнително кратък период да се постигне устойчивост и всички консервационни дейности, в т.ч. издръжката на персонала да се самофинансира от приходи от продажба на риба и в много по-малка степен от предоставяне на услуги като спортен риболов, екотуризъм и др.

През 2012г. стартира изпълнението на два проекта финансирани от ОП „Околна среда 2007-2013г.”: **„Последната чаплова колония в Тракия. Възстановяване на смесени чаплови колонии в поречието на р. Марица”** и **„Предложение за изработване на план за управление на ЗЗ „Язовир Конуш”**. Проектите предвиждат подпомагане на популациите на пет целеви вида: малка бяла чапла, нощна чапла, гривеста чапла, малък корморан и блестящ ибис. Основните дейности в тях включват:

- създаване на две нови колонии чрез възстановяване на острови на язовир Конуш;
- възстановяване на естествена заливна растителност на изкуствен остров по модел на хабитат 92A0 (*Крайречни галерии от Salix alba и Populus alba*);
- привличане на птиците чрез изкуствени гнезда и макети;
- ограничаване на достъпа на автомобили и хора в района на колонията;
- изграждане на голяма волиера със смесена колония от малка бяла и нощна чапла за стимулиране изкуственото размножаване на блестящия ибис, малкия корморан и при възможност лопатар;
- повишаване на успеха от размножаването и стимулиране създаването на нови колонии, чрез ежегодно подхранване с плевелна риба;
- образователни дейности;
- дейности по проучване на заплахите на териториите на хранене и зимуване – чрез стандартно и GPS маркиране;
- изработване на План за управление за ЗЗ „Язовир Конуш” и Планове за действие за 5 годишен период.

В рамките на проект **„Последната чаплова колония в Тракия. Възстановяване на смесени чаплови колонии в поречието на р. Марица”** са осъществени редица дейности, целящи подобряване състоянието на чапловата колония. Започнато е изпълнението на **възстановителните дейности** за създаване на нова колония и подходящ гнездови хабитат за нея. За целта е предвидено изграждането на изкуствен остров. През изтеклия период е извършено **консервационно проектиране на острова**, геодезическо измерване и техническо проектиране на острова. **Изработен е залесителен проект**, който съдържа подробно описание и схеми на разположението и видовия състав на бъдещата растителност, така че да отговаря на концепцията на проекта за екологично възстановяване. Реализирани са **дейности за ограничаване на достъпа на автомобили и хора в района на колонията**. През гнездовия период е организирана **ежедневна охрана** и бе **проектирано местоположението на защитни огради** и бяха изкопавани земни траншеи за ограничаване достъпа до автомобили. Закупена е система за видеонаблюдение и охрана. През 2012г. е извършено **консервационното и техническо проектиране на басейните**, където да се съхранява плевелната риба от 10 рибовъдни стопанства с цел подпомагане на популациите на целевите видове чрез повишаване на размножителния успех и стимулиране създаването на нови колонии. Проведени бяха **съгласувателни процедури** по рекултивация на съществуващото сметище. През цялата година бяха провеждани **образователни дейности**, които се съчетават и със сериозни популационни изследвания, като оценка на гнездовия успех, смъртността. На тази тема са предвидени да бъдат изработени дипломни работи и реферати. Събрани са изключително ценни данни за успеха от размножаването през сезон 2012г., оценени са всички гнезда на всеки от видовете, оценена е структурата на колонията, процента на оцеляемост на младите птици и др.

Като резултат от тези дейности, през 2012г. колонията запазва стабилна своята численост.

През 2012г. е постигнат напредък и по проекта **Предложение за изработване на план за управление на 33 „Язовир Конуш“**. Събрана е основната базова информация по всички направления. Библиографските проучвания установиха, че наличната информация е крайно ограничена или напълно липсва, което затруднява работата по зонирването. През периода са осъществени всички предвидени по график орнитологични (структурата на колонията, описание на гнездовото местообитание, оценка на числеността, успеха от размножаването, териториите за хранене и др.) и ботанически проучвания. Проведено е проучване и оценка на влиянието на колонията върху рибовъдството. Извършена е оценка на всички земеползвания около зоната. Идентифицирани са всички заплахи, които влияят върху популацията.

През 2012г. продължават дейностите по **рибопроизводство в яз. Конуш**. През периода са извършени следните основни групи дейности: подхранване на рибата (ежедневно през периода април-октомври); риболов (ежеседмично, според нуждите на пазара); редовен хидрологичен мониторинг (РН, t°, O₂ – необходим за определяне на хранителния коефициент и управление на хидросистемата); организиране на спортен риболов, проучвания на пазара и реализация на произведената риба. Съвместно с това се реализира и **стопанисване на язовирните съоръжения чрез** ежегодна поддръжка на язовирните съоръжения (стена, изпускатели, помпи), управление на вода за поливни нужди, косене на храсти и мониторинг на целостта. Изготвен е аварийен план.

През 2012г. яз. Конуш е включен като обект в **кампанията „Да почистим България за 1 ден“**. В акцията взеха участие 16 доброволци.

1.5. ЯЗОВИР ОВЧАРИЦА И ЯЗОВИР ЖРЕБЧЕВО

През 2012 г. сдружението стартира изпълнението на проект „Изготвяне на Планове за управление на Защитена зона „Язовир Овчарица“ BG0002023 и Защитена зона „Язовир Жребчево“ BG0002052”, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013г.“. Основната цел на проекта е изготвяне на Планове за управление на двете защитени зони, обявени по смисъла на Директивата за птиците на ЕС. Плановите за управление на защитените зони са изключително важни документи, които целят да гарантират устойчиво управление на защитените зони при отчитане на интересите и традициите на местното население, бизнеса, и промишлеността. С плановите за управление се определят ключовите за опазване видове и важните за тях местообитания в рамките на защитените зони, определя се природозащитното им състояние, както и факторите с негативно въздействие върху тях. Проектът се изпълнява съвместно с РИОСВ-Стара Загора. През изминалата година екипът на Зелени Балкани, участващ в проекта реализира следните дейности:

- **събиране, систематизиране и анализ на наличната информация, касаеща описанието и характеристиките на защитената зона** - целта е всичко публикувано до момента, отнасящо се до двете защитени зони, да бъде събрано и систематизирано и да може да бъде ползвано и в бъдеще. Така ще бъдат спестени усилия и средства за нови проучвания, а събраната информация може да послужи и като база за сравнение.
- **актуализация и верификация на информацията за имотите в защитените зони** - посещават се на терен всеки масив от земеделски имоти. Сравнява се начина на трайно ползване на имота и неговите граници по КВС и кадастър с реалното му положение. Констатираните разлики и промени се отбелязват. Ако има някакви нарушения се изпраща сигнал до компетентните органи. За ЗЗ „Язовир Жребчево“ дейността е приключила на 90% през 2012 г. За ЗЗ „Язовир Овчарица“ са посетени 2993 от общо около 6000 имота.
- **кскартиране на местообитания на видове, предмет на опазване** – в рамките на тази дейност са осъществени 31 мониторингови проучвания. Теренните проучвания, се извършват в срок и ще приключат съгласно графика. При изпълнението им са констатирани нарушения на природозащитното законодателство. За два от случаите са подадени сигнали до РИОСВ, в резултат на което е премахнато гюме и е спряно изсичането на крайбрежна дървесна растителност в ЗЗ „Язовир Овчарица“. Направен е акт на извършителя. Локализирано е възстановяването на съществуващата по-рано **чаплова колония на яз. Овчарица**. След напускането на птиците, бе инвентаризирана. **Броят на установените гнезда я прави най-голямата във вътрешността на страната.**
- **разработване на ПУ** - Работата по изготвянето на ПУ е още в самото начало. Липсват голяма част от данните по проучванията, което ще забави и изготвянето на ПУ. Дейностите ще се реализират през 2013г.

Подготвена и осъществена е една пресконференция. Публикувани са новини на уебсайта. Дейностите по проекта ще продължат до края на 2013г. с разработването на Плана и с обществените обсъждания за него.

1.6. ГОРИ

Българските гори са едни от най-ценните природни ресурси на страната ни. Още при самото си създаване „Зелени Балкани“ идентифицира опазването и устойчивото управление на горите като един от основните си приоритети и сфери на действие.

Проблемът с опазването на горите е особено обострен през последните години, което е свързано с браконьерството, закононарушенията и наличието на корупционни практики. Огромен природозащитен проблем е липсата на държавна политика за устойчиво управление и съхранение на горите и по-точно - заменките

на държавни и общински гори с национално природозащитно и ландшафтно значение и тяхното преминаването в частни ръце.

БОРБА С БРАКОНИЕРСТВОТО И КОРУПЦИЯТА В СИСТЕМАТА НА ГОРИТЕ

За съжаление през 2012 г. Организацията не разполага с целеви средства, които да позволяват ангажирането на персонал и реализирането на организирани дейности за опазване на българските гори. Въпреки това благодарение на нашия дългогодишен доброволен сътрудник Искрен Карамехмедов бяха разследвани общо 12 сигнала за незаконни сечи на територията на ДГС Ракитово, ДЛС Алабак и ДГС Белово. В резултат от проверките в някои от случаите се доказаха нарушения и на отговорните лица бяха наложени наказания. Това са по-значимите случаи:

- Незаконна сеч на територията на ДГС Ракитово (местността „Парка” и „Стояново дърво”). Проверка по сигнала е направена на 13 юли 2012 г. от Искрен Карамехмедов. След проверката нарушенията са доказани с констативен протокол, в следствие на което се налагат дисциплинарни наказания на горския на участъка и началник-участък.
- Незаконна сеч на територията на ДГС Ракитово (отдел 183, буква В). Проверката по сигнала е направена през м. август. 2012 г. от Искрен Карамехмедов. Констатирани са нарушения, които отговарят на сигнала, съставен е констативен протокол. Този протокол не беше подписан от нас, тъй като в следствие беше подменен от ръководството на ДГС Ракитово.
- Незаконна сеч на територията на ДЛС Алабак (участък „Цветино”, отдели 254 А; отдел 254 Б и 255А). По сигнала беше организирана проверка на терен. Нарушенията от сигнала се потвърдиха, сечта е изведена извън рамките на закона. Общия обем нарушение в трите отдела е била около 430 куб. След проверката беше подготвено сигнално писмо до НУГ и РДГ – Пазарджик. На базата на нашето писмо НУГ назначи проверка, като ни покани да участваме. Проверката продължи 3 дни (21-23.10.2012 г.) и бяха потвърдени нарушенията от сигнала. Съставен беше протокол, подписан от наша страна от Искрен Карамехмедов. Благодарение на нашия сигнал беше уволнен началник-участъка.
- Незаконна сеч на територията на ДГС Белово. Сигналът беше за множество административни нарушения и корупция от директора на ДГС Белово. Сигналът съдържа информация за взимане на подкуп от директора с клип излъчен в www.YouTube.com. На базата на тази информация, изпратихме писмо до директора Бисер Дачев на Изпълнителна агенция по горите и по негова заповед беше назначена съвместна проверката, на която от наша страна присъства Искрен Карамехмедов. Проверката се извърши на 11.11.2012 г., която продължи 7 дни. Проверката обхваща цялостна територия на стопанството и пълен преглед на документацията. Бяха констатирани множество нарушения, беше съставен констативен протокол и в резултат на това директора на ДСГ Белово беше уволнен дисциплинарно.

- През месец декември 2012 г. беше получен трети пореден сигнал за нарушение в ДЛС Алабак, отново участък „Цветино” в отдел 221. Изпратено е писмо до Изпълнителна агенция по горите, в следствие на което беше разпоредена проверка на 06.12.2012 г. На проверката беше констатирано фрапиращо нарушение за незаконна сеч от 80 куб.м. едра дървесина. Съставен беше констативен протокол и резултатът от тази проверка беше уволнение на горския стражар на участъка.
- Получихме два сигнала, които бяха или значително преувеличени или фалшиви, които се отнасяха за територията на ДЛС Алабак (местност „Бяла вода”, участък „Каменица”). Проверките по сигналите бяха извършени през месец септември 2012 г. от Искрен Карамехмедов.

Като цяло очакванията на обществеността за активност на Организацията по отношение опазването на горите са огромни (което е свързано с досегашните ни успехи в областта, както и доброто име на Организацията и свързаните с това високи очаквания). На практика обаче не може да се очакват значителни резултати, докато не бъдат привлечени целеви средства за опазването на горите. Потенциални решения на проблема са спечелването на проекти и целеви средства за опазването на горите или фондонабирането от членски внос, дарения и донори, като средствата от тях да бъдат насочени за програмата ни за опазване на горите.

За съжаление в България все още не са утвърдени ценностите на дарителството и подобни мащабни дейности и дългогодишни кампании не могат да бъдат поддържани с приходите от дарения, които са минимални.

За това през годината се постаряхме да подкрепим гражданите и да ги мотивираме за самостоятелни действия – подаване на аргументирани сигнали, документиране на нарушения, провеждане на протести и граждански акции в защита на горите. Считаме, че това е много важно, тъй като дори при наличието на сериозни ресурси и капацитет, неправителствените организации не биха могли изцяло да изпълнят гражданския контрол, необходим за опазването на горите.

УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ

Като част от дейността ни за опазване на горите, през 2012г. Зелени Балкани съвместно с Фондация ЕВРОНАТУР продължи изпълнението на проект **„Изграждане на капацитет за устойчиво управление на горите в зоните от Натура 2000 в област Смолян”**. Проектът се изпълнява от Сдружение „Зелени Балкани” и Фондът за Европейско природно наследство – ЕВРОНАТУР (Германия), а средствата са осигурени от Министерство на околната среда на Германия (BMU), Федерална агенция по околна среда на Германия (UBA) и Федерална агенция за опазване на природата на Германия (BfN).

Главната цел на проекта е: Опазване и устойчиво управление на горите в защитените зони от НАТУРА 2000 в Област Смолян, и в частност:

- да допринесе за синхронизиране на горскостопанските практики с предмета и целите на опазване на Натура 2000 зоните;

- да допринесе за изграждане на местен капацитет за управление на зони от НАТУРА 2000;
- да постави начало на конструктивен диалог и взаимодействие между заинтересованите страни в посока съвместно управление на защитена зона „Циганско градище”.

В рамките на проекта, през 2012 г. е изготвена **методика за адаптирането на лесоустройствените проекти (ЛУП) с предмета и целите на зоните от НАТРА 2000**, които засягат. Подходът е тестван и пилотно са синхронизирани два ЛУП – на ДГС Михалково и на ДЛГ Извора (Девин). На 16.05.2012 г. се проведе учебен семинар с лектори от Германия и Гърция на тема **„Финансови възможности за устойчиво управление на горите в Натура 2000”**. Програмата включва следните теми: Разнообразяване на източниците на приходи от горите; стратегии за ползване на горите и горските ресурси в съответствие с НАТУРА 2000 в Баден-Вюртемберг; програма LIFE+ – Финансиране за НАТУРА 2000 в Германия и Гърция; възможности за финансиране на инициативи в горски територии от Оперативните програми в България. През месец септември се осъществи **Учебно пътуване в Германия, област Баден-Вюртемберг за експерти от горския сектор в област Смолян** – участват експерти от РДГ Смолян, ЮЦДП, ДГС Смилян, ДГС Михалково, ДГС Триград. Българската делегация се среща с представители на Министерство на селските райони и защита на потребителите и Центъра за изследване на гората на Баден-Вюртемберг във Фрайбург (Freiburg), Отделът за опазване на околната среда и управление на ландшафта и Дирекцията по горите към Областния съвет във Фрайбург, Горски участък – Фрайбург, Горски участък – Триберг и Сдружението на общините на Южен Шварцвалд, което управлява Природен парк „Южен Шварцвалд”. Международен учебен семинар на тема: **„Методи за устойчиво стопанисване на горите в Натура 2000”** се проведе в периода 5-6.11.2012 г. Експерти от горския сектор от района на Родопите са запознати със следните теми: адаптиране на Лесоустройствени проекти към изискванията на НАТУРА 2000; стопанисване на горски хабитати в мрежата НАТУРА 2000; НАТУРА 2000 и горите в Германия; прилагане на природозащитни дейности и концепцията за мъртвата дървесина в Бавария; значение и опазване на мъртвата дървесина и маркиране на стари и хралупести дървета; горската сертификация като инструмент за устойчиво управление на горите; гръцкия опит в Натура 2000 и горите. Публикуван е **наръчник за инвентаризация и управление на мъртвата дървесина в горските екосистеми**.

През цялата година продължи **активния диалог със заинтересованите страни на 33 „Циганско градище”**. Проведени са над 30 индивидуални срещи и серия от 3 съвместни работни срещи за дискутиране проблемите, предизвикателствата и възможностите за управлението на зоната. В резултат от този процес е учредено сдружение с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност **„Инициатива Циганско градище”**. Учредители на сдружението станаха 10 физически и 2 юридически лица. В него избраха да членуват представители на местни НПО, на бизнеса, активни местни граждани от Рудозем, Мадан, Златоград и др. Учредители на Сдружението са и Община Рудозем и „Рудметал” АД.

ЗАЛЕСИТЕЛНИ АКЦИИ

Провеждането на залесителни акции е може би най-популярната природозащитна дейност. Чрез залесителните си акции целим не само прекия консервационен ефект върху видове и местообитания, но и промяната на мисленето на участниците и популяризирането на ценностите на доброволчеството.

Залесителна акция в с. Белозем

Над 20 ученици от ПГСС Белозем се включиха в залесителна акция на 6.04.2012г., с която се отбеляза Националната седмица на гората. Закупени са над 200 дъбови фиданки, а почвоподготовката и засаждането са извършени от учениците в Белозем. Събитието е част от Големия Зелен Уикенд, финансиран от Фондация Ставрос Ниаркос.

През настоящата година стартира реализацията на проект „**Моделно възстановяване на горски местообитания по поречието на река Марица**”, осъществяван с финансовата подкрепа на програмата Global ReLeaf на American Forests. Основната цел на проекта е моделно възстановяване на естествена дървесна и храстова растителност на четири малки участъка (общо 30 дка), разположени в защитена зона „Язовир Конуш”. Изготвени са лесоустройствен план и план за събиране на посадъчен материал. През 2012г. са залесени 2500 броя фиданки от 28 вида (21 дървесни и 7 храстови вида). 80% от залесяването е организирано с доброволен труд, в който участват 55 доброволци. На площ от 160 кв. м. е изграден разсадник, в който са заложени резници и фиданки от видове, които ще бъдат използвани през следващите залесителни сезони.

Над 500 дръвчета бяха засадени през 2012г. и като част от дейностите ни за опазване на царския орел (дейността е описана в раздела за вида).

2. КОНСЕРВАЦИЯ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РЕДКИ И ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ И ТЕХНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ

2.1. ЛЕШОЯДИ

Опазването и възстановяването на популациите на лешоядните птици е един от приоритетите в консервационната програма на „Зелени Балкани”. В България са се срещали четири вида лешояди (белоглав, черен, брадат и египетски), които изпълняват незаменима екосистемна функция, като се хранят с трупове на умрели животни. Те са чудесно приспособени за своята роля в природата. Киселинността на храносмилателната система е рН1 (оцетът е с рН 4), като така успешно се справят не само с тъкани и кости от умрелите животни, но и с причинителите на заразни болести като бруцелоза, антракс, чума и по този начин предотвратяват разпространението им сред домашните и дивите животни. Всеки един от четирите вида се храни с различни части на умрелите животни,

като така всички са еднакво важни и значими, като екип в спешната медицина. За съжаление, вследствие на преследване, намаляване на пасищното животновъдство, браконьерски отстрел и кампании за отравяне на едри хищници, тези величествени птици са докарани на ръба на оцеляването или са напълно изчезнали като гнездящи в България!

Белоглавият лешояд се среща като гнездящ единствено в Южна България – Източни Родопи, а наскоро и Кресна, благодарение на усилията на природозащитниците от Фонда за дивата флора и фауна. Черният лешояд вече не гнезди у нас, а посещава страната в търсене на храна от съседна Гърция. Египетският лешояд се размножава в България, но популацията му е световнозастрашена и силно намаляла, а брадатият лешояд е останал като символ на българската природозащита единствено на знака, маркиращ защитена територия.

Основна част от дейностите на „Зелени Балкани” за опазване на лешоядните птици са осъществени в рамките на два проекта:

- **Възстановяване на популациите на едрите европейски лешояди в България** - LIFE08 NAT/BG/278, изпълняван в партньорство с Фонда за дивата флора и фауна (ФДФФ) и финансиран от финансовия механизъм LIFE+ към Европейската Общност, Франкфуртско Зоолошко Дружество (FZS) и Немска федерална агенция по околна среда (DBU).
- **Консервационни дейности за целеви видове от Директивата за птиците на ЕС - белошипа ветрушка, черен лешояд и царски орел, в основните им местообитания в България**, финансиран от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013г.”, Приоритетна Ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”.

Проект „Възстановяване на популациите на едрите европейски лешояди в България” LIFE08 NAT/BG/278 е амбициозен 5-годишен проект, който следва стъпките, заложили в Балканския план за действие за лешоядите и цели възстановяване и стабилизиране популациите на трите едри вида лешояди в България (брадат, белоглав и черен), чрез природозащитни мерки и повишаване институционалния капацитет за опазването им. За постигането на тази цел, проектът е насочен към ограничаване на преките и непреки заплахи за целевите видове, възвръщане на белоглавия лешояд като гнездящ вид в Стара планина, проучване на условията и подготовка за реинтродукция на брадат и черен лешояд в България (след успешната реинтродукция на белоглавия лешояд) и създаване на положително отношение към лешоядите. В институционално отношение проектът предвижда да се работи за подобряване капацитета на неправителствени организации, Парковите дирекции и Регионалните инспекции по околна среда и води за подготовка и успешно провеждане на програми за възстановяване на изчезнали видове в природата, както и създаване на работещи мрежа от заинтересувани лица за успешното опазване и възстановяване на лешоядите и техните местообитания.

Проектът се развива в четири основни целеви територии в Стара планина – Врачански Балкан, Централен Балкан, Сините камъни – Гребенец и Котленска планина. Освен това предвижда дейности, които се провеждат в района на Бяла река, Източни Родопи и на територията на Спасителния център за диви животни в Стара Загора.

Конкретните дейности, заложи в рамките на проекта са:

- възстановяване на изчезналата гнездяща популация на белоглавия лешояд в Стара Планина чрез реинтродукция на 150 – 200 птици, внесени от Испания;
- полеви дейности за намаляване на преките и непреките заплахи спрямо едрите видове лешояди в България;
- създаване на благоприятни условия за размножаването на белоглавия, черния и брадатия лешояд в България;
- популяризиране на екотуризма и щадящо природата земеделие;
- развитие на капацитет на национално и местно ниво за успешно провеждане на програми за възстановяване на изчезнали видове;
- обмяна на опит и сближаване на българските природозащитни институции и техните европейски партньори.

В изпълнение на предвидения график и цели на проекта, през 2012г. по него са осъществени следните дейности:

Подготвителни дейности

Част от дейностите, предвидени в проекта, са насочени към събиране на допълнителна информация за разпространението на лешоядите, тяхното поведение, предпочитани места за почивка и хранене.

От юли 2012 г. проектът поема допълнителните подхранвания на лешояди на площадката, изградена от Зелени Балкани край с. Пелевун, Бяла река. Извършени са общо 36 подхранвания, като бяха осигурени 9580 кг харана. През октомври 2012 г. на площадката е монтиран фотокапан, който засне максимална численост от 4 маркирани (крилометки номера 17, 21, 47, 56) и поне 5 немаркирани черни лешояда.

През 2012 г. са поставени още 9 прототипни GPS/GSM предаватели на белоглави лешояди. Така през 2012г. има 12 птици с работещи предаватели. Устройствата работят за различен период от време, изпращайки средно 80 файла със сигнали (обикновено по един файл на ден) - от 12 файла (K0W, K1R, K07 - от тях K1R и K07 убити от ток непосредствено след освобождаване) до 221 (K37) и 267 файла (K2L). Прототипен предавател, поставен на лешояд 7G позволи и откриването на първото гнездо на белоглави лешояди в Източна Стара планина от 50 години насам.

В рамките на проекта през 2012г. продължи ежедневната работа с местните кметове, животновъди, селски стопани, ловци, ветеринари, горски, паркови служители, ученици и туристи във всички целеви територии.

От друга страна, в резултат от работата на екипа през 2011 г., през януари 2012г., МОСВ официално възложи на екипа на проекта разработването на националните планове за действие за черния, брадатия и белоглавия лешояд.

В резултат на постоянните контакти и работа с местните собственици, над 90 граждани са предоставили мъртви домашни животни за

изхранване на лешоядите, а други около 50 са подали сигнали за наблюдавани белоглави лешояди, освободени в рамките на проекта. Едновременно с това екипът на проекта успя да узакони и официализира площадките за подхранване в Сините камъни (разрешително 4176 ЗЖ/12.07.2012) и Котел (4177 ЗЖ/12.07.2012). Екипът на проекта разработи и картира предложения за тематични туристически маршрути във Врачански Балкан, Централен Балкан и Сините камъни. Предложенията ще бъдат предоставени на парковите дирекции с надеждата те да бъдат реализирани в близкото бъдеще.

Преки консервационни дейности

През март 2012г. екипът на проекта обходи поставените в района на Бяла река през 2010-2011г. изкуствени гнезда за привличане на черни лешояди. За съжаление през настоящия размножителен сезон няма заети гнезда. Едновременно с това екипът постави **реалистични макети на белоглави лешояди** на ключови места в целевите територии в Стара планина за привличане на хранещи се птици от съседни колонии.

През 2012г. в рамките на проекта са осигурени грижи и храна за лешоядите, настанени за отглеждане в Спасителния център за диви животни. В Центъра понастоящем се отглеждат един черен лешояд от Гърция (колониата в Дадя) и един доставен от Бискайя, Испания; четири египетски лешояда и двойка братати лешояди. Периодично, според конкретните нужди, екипът на Центъра се включи при посрещането на различни нужди на проекта – от аутопсии на загинали птици до получаването и карантината на лешояди, пристигнали за програмата по реинтродукция. Екипът на Центъра съдейства за извършването на аутопсиите и издаването на експертизите за общо 9 мъртви белоглави лешояди за 2012г. и прие за рехабилитация и лечение общо 5 птици.

През 2012г. са осигурени и **внесени от други страни общо 55 белоглави лешояди** за четирите адаптационни волиери в Стара планина - 24 птици, осигурени от Франция (LPO и Association Negalaldia; 33 птици, осигурени от Испания (VCF и GREFA); 1 лешояд от Зоопарка Злин (Чехия) и 1 лешояд от Alwetterzoo (Германия).

През 2012г. бяха **освободени общо 44 белоглави лешояди** от четирите адаптационни волиери във Врачански Балкан, Централен Балкан, Сините камъни – Гребенец, Котленска Стара планина, като **3 от тях бяха маркирани с радио-предаватели, а 6 - с различни прототипни разработки на GPS/GSM предаватели**. Едновременно с това бяха проведени над **570 човекодни наблюдения и подхранвания**, като бяха осигурени над **40 100 кг храна на площадките** за подхранване и адаптационните волиери.

Вследствие на усилията на екипа, към декември 2012г. има формирана група от освободени лешояди (9-11 птици) в района на Врачански Балкан, група от 7-9 лешояди в района на Централен Балкан и обща група от 21-24 лешояда, които облитат района между площадките на Сините камъни – Гребенец и Котленска Стара планина.

Лешояди, маркирани и освободени в рамките на проекта са наблюдавани в три други страни (Гърция, Сърбия и Италия). За отчетния период са установени общо **8 доказани смъртни случая на освободени лешояди**, загинали основно от електрически ток. За ограничаване на тези загуби продължи работата по допълнителната

кампания за работа с местната EVN електроразпределение ЕАД за обезопасяване на електропреносната мрежа.

По отношение на ограничаването на заплахите, една от основните цели на проекта е борбата със залагането на отровни примамки за едри хищници, които нанасят вреди върху домашни животни. През 2012г. са **раздадени 9 кучета** в района на Централен Балкан и са **поставени 5 електропастира** в Централен Балкан и Котел. Анализирани са общо 16 случая на отровени животни. В случаите на отравяне е доказано вторично отравяне с пестициди, използвани за земеделски цели. Не са установени случаи на заложена отровна примамка за хищници. Екипът на проекта участва в международен семинар „Ветеринари срещу отровите“ в Скопие, Македония и международна конференция „Отрови, диви животни и общество“ в Кордоба, Испания.

Най-големият успех на проекта за 2012г. е установяването на първата размножаваща се двойка белоглави лешояди в Източна Стара планина от 50 години насам. Едновременно с това, в четирите района на освобождаване има **формирани групи от трайно присъстващи млади лешояди**, на които предстои да започнат размножаване. Въпреки установеното разселване на огромно разстояние (Италия, Сърбия, Гърция), често птици, наблюдавани в естествени колонии, се завръщат по местата на освобождаване в Стара планина. По същото време в районите на освобождаване редовно се наблюдават „диви“, немаркирани лешояди от съседни колонии, като има и трайно установени птици. Още повече, вече има документирано движение на освободените птици между отделните волиери в Стара планина, като това доказва възможността за създаване на непрекъсната популация между съществуващата колония в Западна Стара планина (Увац, Сърбия) и Източна Стара планина (Котленска Стара планина).

С установеното гнездо, още на втората година проектът изпълни своята дългосрочна цел, като за две години успя да **ангажира стотици граждани, фермери, животновъди, ученици, туристи, природолюбители, институции и международни партньори**.

Проектът пожъна успехи и в друг, неочакван аспект - благодарение на стартиралата кампания за работа с местните електропреносни дружества, бяха **изолирани четири електрически стълба**, причинили смъртта на лешояди през 2011г.

Информирание на обществеността и разпространение на резултатите

Поддържа се и се обновява редовно уеб-сайта на проекта www.greenbalkans.org/birdsofprey/life на български и английски език за популяризиране на проекта и информирание на широката общественост за напредъка по дейностите. Качени са над 40 новини и е стартирана кампания за осиновяване на лешоядите. Като част от публичните дейности, в рамките на проекта, бяха организирани и проведени серия от мероприятия: Международен ден на лешоядите, Есенна трансхуманция, Национален фестивал на лешоядите в Сливен, Съвместно преброяване – България – Гърция, Нощ на музеите и галериите, Благотворителен базар по случай Деня на независимостта на САЩ, Узана Поляна Фест 2012, Run'n'Roll Пловдив 2012.

В рамките на проекта стартира осиновителна кампания „Да постигнем повече” за набиране на допълнителни средства за поставянето на GPS/GSM предаватели на освободените птици.

Установени са контакти с 10 корпоративни донори, институции и организации, като бяха привлечени следните донори и осиновители – Контур Глобал – Марица Изток 3, Унитемп ООД и шест частни лица.

Отпечатани са 11 информационни табели за четирите адаптационни волиери – Врачански Балкан, Централен Балкан, Сините камъни-Гребенец и Котленска Стара планина. Табелите са монтирани в Спасителния център за диви животни към Зелени Балкани - Стара Загора, в селата Манолово, Тъжа, Долно Озирово и гр. Котел, както и по волиерите по места.

Проектните цели и конкретни дейности през 2012г. са отразени в над 118 електронни, печатни и телевизионни медии, сред които 6 вестника, 5 телевизии и няколко радиа, между които национални медии като БНТ, NOVA телевизия, 24 часа, БНР.

Изпълнението на проекта ще продължи до 2014г. по описаните вече програмни направления и дейности.

Проект „Консервационни дейности за целеви видове от Директивата за птиците на ЕС - белошипа ветрушка, черен лешояд и царски орел, в основните им местообитания в България”, финансиран от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”, Приоритетна Ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”. **Проектът има принос в Програмата на Зелени Балкани за опазване на лешоядите с дейности, насочени към възстановяване популацията на черния лешояд** на територията на страната. В момента видът не гнезди на наша територия. В Европа има две размножителни колонии, разположени съответно на остров Майорка в Испания и в резерват „Дадя” – Гърция, близо до границата с България. Целта на дейностите по този проект е да се създадат предпоставки за загнезждането на черни лешояди в Източни Родопи. За целта се осъществяват изкуствени подхранвания на лешоядите и се поставят изкуствени гнезда и макети, които да ги стимулират да загнездят.

Подхранване на черен лешояд

От януари до юли 2012 г. са извършени 26 подхранвания на черен лешояд с 29 трупа на домашни животни и 1 път с кланични отпадъци, с общо тегло около 7 000 кг. Осъществено е последващо проследяване на резултатите от подхранването. Наблюдавани са: черни лешояди в 5 от подхранванията (до 3 индивида), египетски лешояди в 2 от подхранванията, а в 17 от подхранванията са наблюдавани и други видове (скален орел, гарвани гробари и др.).

Маркиране и проследяване на черни лешояди посредством сателитни и радиопредаватели

В Източни Родопи установихме традиционно въздушно трасе за търсене на храна на редовно наблюдаваните там черни лешояди, както и

мястото им за нощувка. Наблюдавани са 4 птици на различна възраст - 1 възрастна, две субадултни и една млада.

Проведени са много дни на терен за улова и маркирането на черни лешояди с предаватели. За съжаление нито една от 4те птици не попадна в обхвата на капаните за улов и не бе уловена.

Осигуряване на места за гнездене в краткосрочен и дългосрочен план:

Един от методите за провокиране загнездването на черни лешояди е създаването на изкуствени гнезда, и реалистични макети на птиците, за тяхното привличане. През настоящата година са проверени поставените 15 изкуствени гнезда за черен лешояд, но за съжаление загнездване не е регистрирано.

2.2. ЦАРСКИ ОРЕЛ

Царският орел е световно застрашен вид, от който в страната са останали едва 30-тина гнездящи двойки. Критично ниската численост на вида налага предприемането на спешни мерки за гарантиране увеличаването на гнездовия успех, предотвратяване на браконьерството и други мерки, които да позволят „просъществуването“ на вида в страната.

Дейностите на Зелени Балкани за опазване на царския орел през 2012 г. са финансирани основно в рамките на следните проекти:

Проект „Консервационни дейности за целеви видове от Директивата за птиците на ЕС - белошипа ветрушка, черен лешояд и царски орел, в основните им местообитания в България”, осъществяван от СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”, с финансовата подкрепа на Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”, Приоритетна Ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”. Целта на дейностите по проекта е подпомагане на популацията и повишаване на гнездовия успех на царските орли, предотвратяването на случаи на посегателство върху гнезда и малки и др. Дейностите по проекта, насочени към опазване на царския орел, през 2012г. са съсредоточени в района на Сакар и Дервентските възвишения. Осъществени са следните дейности:

Индивидуално подхранване и охрана на двойки царски орел

Охраната на царския орел е важна дейност, чиято цел е превенция на браконьерски прояви – отсичане на дърветата с гнездата, безпокойство по време на размножителния период, кражба на малките или яйцата на гнездещата двойка. През последните десетина години охраната на гнезда доказва своята ефективност като неколкостранно предотврати загубата на поколение на гнездящите двойки, в резултата на посегателство върху птиците или гнездата. В същото време доказаните случаи на търговия с малки и яйца на царски орел препотвърдиха необходимостта от осъществяването на

охраната. Ето защо тази дейност, осъществявана от Зелени Балкани от 2000 г., продължи и през 2012г.. **Общо през сезона са охранявани 4 двойки**, като на други две двойки редовно се доставя изкуствено подхранване, а периодично - на още една. Подаден е сигнал и е оказано съдействие на компетентните органи при пресичането на незаконно изсичане на дървета в непосредствена близост до гнездяща двойка царски орли. Оказано е съдействие на компетентните органи при разследването на случай на незаконно посегателство върху гнездо на царски орли – откраднато е малкото орле. Едно недохранено орле е спасено от гнездото, като за него са положени грижи в Спасителния център за диви животни и след това е освободено в природата.

Маркиране и проследяване на царски орли лешояди посредством сателитни и радиопредаватели

През 2012г. са маркирани с предаватели всички птици, предвидени за проследяване в рамките на проекта. Благодарение на анализа на данните от радио-проследяването и от GPS/GSM предавателите са определени районите (home range), които птиците обитават. И тази година имаме късмета една от маркираните млади птици да ни „издаде” голямо струпване на свои млади „събрата”. Допълнително са поставяни и изработените в рамките на проекта специализирани PVC и стандартни орнитологични пръстени. За целта е използвана и експертна помощ от алпинисти.

Осигуряване на места за гнездене в краткосрочен и дългосрочен план

В рамките на дейността е завършено поставянето на изкуствените гнезда. През 2012г. са поставени 12 нови гнезда и са проверени общо 30те, поставени в рамките на проекта. Установено е, че **шест от тях са заети от двойки на царски орел**. Заетите през миналите години 3 гнезда (на 2 двойки царски орли) бяха заети и през 2012г., като едната двойка смени гнездото с такова на белоопашат мишелов. Едно изкуствено гнездо е заето в началото на сезона от новосформирана двойка, която този сезон не се размножаваше. Едно изкуствено гнездо е заето от белоопашат мишелов (с 3 малки), а друго от обикновен мишелов (с едно малко). Едно изкуствено гнездо има следи от надграждане от птици, без да бъде установен вида им.

Локализиране на нови гнезда на царски орли

Издирването на нови гнезда на царски орел е от ключово значение за предприемането на навременни и адекватни мерки за опазването на гнездата. През 2012г. е извършена проверка на идентифицирани през зимния сезон гнезда на хищни птици. Установен е видовият състав и гнездовият успех на заелите ги видове. Проверени са и гнезда на белоопашати мишелови, картирани в района на проекта от предходни сезони. Не е регистрирано заемането им от царски орли.

В общо седем територии, в обхвата на проекта е установено наличие на царски орли, или започнат строеж на гнездата от тяхна страна.

През 2012г. са извършени обходи на линиите за пренос на електроенергия, попадащи в района на целевите двойки. Открити са обикновен мишелов, загинал от електрически удар, както и бял щъркел и синявица, загинали при сблъсък с жици.

През 2012г. продължи изпълнението и на **мерките за публичност по проекта**. Изработени са тениските по проекта и започна тяхното разпространение сред местните, доброволни сътрудници. Завършен е видеофилма за царският орел. През юни, проектът е представен по време на честването за отбелязване на 20 години от приемане на Директивата за местообитанията в НП „Централен Балкан”, (6-7 юни 2012 г). Целите и дейностите са представени лично на официалните гости на събитието, сред които – Вицепрезидента на Република България г-жа Маргарита Попова, Министъра на Околната среда и водите - г-жа Нона Караджова, Зам. Министъра на Околната среда и водите - г-жа Евдокия Манева, Изпълнителния Директор на ПУДООС към МОСВ - г-жа Галина Симеонова, кмета на община Карлово г-н Емил Кабаиванов и кмета на гр. Калофер г-н Румен Стоянов. През 2012г. на интернет страницата на проекта редовно се представя изпълнението на ключовите дейности и събития. Новината за посегателството върху гнездата на царските орли получи широко медийно отразяване и от национални издания като „24 часа”, „Класа” и агенция „Фокус”.

Проектът приключи през юли 2012г. и като цяло можем да отчетем следните резултати от него: повишена е числеността на гнездящите двойки царски орли е увеличен гнездови успех на подхранваните двойки; заети са нови територии от новосформирани двойки царски орли, поставени са 30 гнезда за царски орел, 20 за черен лешояд и 60 гнездила за белошипа ветрушка; засадени са 500 дръвчета като места за гнездене в дългосрочен план; локализиран са ключовите места за оцеляване на всяка двойка и местата за разпространение, миграция и зимуване на младите птици; създадена е родителска група от белошипи ветрушки с подходящи условия за успешното им размножаване.

Проект „Дългосрочни мерки за защита на световно-заstrашения вид царски орел (*Aquila heliaca*) в райони на неговото разпространение на Балканския полуостров”, финансиран от EURONATUR и EAF.

Целта на проекта е закупуване на целеви територии за защита на царския орел в Сакар планина. Такива са ливади и пасища – използвани от царските орли като основни хранителни територии, обработваеми земи в близост до гнездата и пр. В рамките на проекта, благодарение на средствата, осигурени от донорите са **закупени общо 547 дка земи**, които са от важно значение за двойките, гнездящи в района на Защитена зона Сакар. 340 дка от тях са успешно почистени и изкосени, съобразено с всички заповеди и забрани на Защитената Зона „Сакар”. В допълнение, през 2012 г. с Община Тополовград е сключен дългосрочен 10-годишен договор за наемане на 63,657 дка, разположени в ловната територия на друга двойка царски орли, гнездяща на територията на защитена зона Сакар. Осигурена е **охрана на 2 гнездящи двойки царски орел и допълнителното им подхранване** по време на размножителния сезон. Провеждане е редовен мониторинг на популацията на вида.

Работна ваканция „Дива граница”

През 2012 г. за втора година поред беше проведена работна ваканция в района на Сакар планина. Повече информация е описана в раздела „Международни работни ваканции”.

2.3. ЛОВЕН СОКОЛ

Ловният сокол (Falco cherrug) е най-едрият сокол, който се среща у нас. В миналото е бил една от най-често срещаните видове птици в Лудогорието, Добруджа и по Дунав, като стотици, вероятно дори хиляди двойки са гнездили в страната ни. За съжаление в средата на ХХ век, поради смяна на земеползването, разораването на пасищата, масово разпръскване на пестициди и поголовния отстрел, популацията на ловния сокол спада до едва няколко десетки двойки, разпръснати из цяла България. Днес положението на вида е още по-тревожно – въпреки, че всяка година има единични наблюдения на тези великолепни птици, няма нито една известна размножаваща се двойка ловни соколи в страната.

Проблемът не се състои само в унищожените в миналото местообитания и влошените условия, а и в посегателствата от соколари и браконieri. За съжаление, макар че в природата тези великолепни птици се срещат все по-рядко, все още могат да се открият в клетките на соколари и псевдо-природолюбители. Не трябва да се забравя, че отнемането на малки от гнездата, както и задържането и отглеждането на диви, измътени на свобода ловни соколи е напълно незаконно и забранено.

Работата на „Зелени Балкани” за опазване на ловния сокол се осъществява съвместно с Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ) и Спация Уайлдлайф. Концепцията ни включва подготовка на процес за ex-situ възстановяване на вида (размножаване в неволя и пускането на птици на свобода), съчетано с дейности на терен за проучване състоянието на вида, подходящите местообитания и хранителна база. Неразделна част от процеса е и промяната на обществените нагласи и отношение, като единствена гаранция за дългосрочното опазване на вида.

Дейностите се осъществяват в рамките на проект „Ловен сокол в България – изследване и опазване”. Проектът се изпълнява от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания и Зелени Балкани- Стара Загора, финансиран от International Wildlife Consultants (UK) Ltd. и Environment Agency – Abu Dhabi. В рамките на този проект и дългосрочната програма за възстановяване на ловните соколи в България, **в Спасителния център за диви животни към Зелени Балкани през 2012 г. бяха настанени 6 двойки соколи.** През тази година, в Спасителния център за диви животни, бе излюпен и отгледан първия ловен сокол от десетите в България. Форсмажорни обстоятелства наложиха малкото да бъде доотгледано от специалистите в инкубаторното и в последствие бебешкия сектор на Центъра. В рамките на проекта, през 2012 г. са реконструирани и

подобрани съществуващи клетки за ловни соколи. Прекарано е видеонаблюдението до всички клетки, както и гнездиците в тях.

2.4. БЕЛОШИПА ВЕТРУШКА

Белошипата ветрушка (Falco naumanni) е световнозастрашен вид, в миналото често срещан в страната, който днес не гнезди на наша територия. Интензивното земеделие, използването на отрови в селското стопанство, унищожаването на естествените местообитания и пр. са основните причини за изчезването на вида.

Дейностите за белошипата ветрушка са насочени към проучване на подходящите райони за реинтродукция на вида в дивата природа и развитие на програмата „ex-situ” за изкуствено размножаване в неволя – в Спасителния център за диви животни, и пускане на поколението на птиците на свобода.

Дейностите на Зелени Балкани за белошипата ветрушка през 2012г. се осъществиха в рамките на два проекта:

Проект „Консервационни дейности за целеви видове от Директивата за птиците на ЕС - белошипата ветрушка, черен лешояд и царски орел, в основните им местообитания в България” на СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора” финансиран от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”, Приоритетна Ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”.

Осъществените дейности са в следните основни направления:

Ex situ дейности за опазване на белошипата ветрушка (създаване на материална база и родителска група за размножаване в изкуствени условия)

През отчетния период са планирани дейностите по изграждане на волиери за размножаване и разлитане на белошипите ветрушки и изграждане на видео-наблюдението им. По време на същия са реконструирани вече съществуващи волиери за отглеждането на белошипите ветрушки в Спасителния център за диви животни. Осъществени са дейности по волиерното отглеждане на белошипите ветрушки: хранене, почистване, добавяне на витамини, дезинфекция, прегледи от ветеринарния лекар, наблюдение на поведението на двойките птици. Дооборудван е вивариумът за отглеждане на специализирана за ветрушките храна, като продължи отглеждането на плъхове и мишки, и бе включано отглеждането на насекоми (щурци и брашнени червеи) и джербили. Клетките са оборудвани по всички стандарти за размножаване на дребни соколчета. През гнездовият сезони двойките снесоха по 5 бр. яйца. От всички яйца са излюпени две пиленца, които, за съжаление вследствие не оцеляха. След задълбочени изследвания екипът на Центъра стигна до заключението, че причината най-вероятно се крие в близката родственоост на двамата родители.

Поставяне на гнездилици за белошипи ветрушки в естествената им среда

През 2012г. са извършени теренни проучвания във връзка с идентифициране на подходящи места за освобождаване на млади ветрушки, излюпени в Спасителния център. **Идентифицирани са 3 потенциални района, в които да бъдат извършени дейности по възстановяване популацията на ветрушките.** През 2012г. членове на екипа и алпинистите завършиха **поставянето на изработените през 2011г. 60 изкуствени гнездилици** за белошипи ветрушки.

През 2012г. стартира изпълнението на проект **LIFE11 NAT/BG/360 „По-голям шанс за белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в България – Възстановяване на белошипата ветрушка”,** целящ подпомагане на популациите на световно застрашената белошипа ветрушка (*Falco naumanni*) в България, чрез преки консервационни мерки и широко обществено участие.

За постигането на тази цел са предвидени дейности в следните насоки:

- поддържане и подобряване на местообитанията на белошипата ветрушка;
- идентифициране и популяризиране на най-ефективните практики на земеползване, благоприятстващи белошипата ветрушка;
- възстановяване на белошипата ветрушка, чрез размножаване в неволя и транслокация на млади птици от Испания;
- създаване и поддържане на колония от белошипи ветрушки в ЗЗ „Сакар” и осигуряване на благоприятни условия за естественото възстановяване на вида в ЗЗ „Бяла река” и ЗЗ „Крумовица”;
- създаване на позитивна нагласа към опазването на белошипата ветрушка чрез популяризиране на еко-туризъм, органично земеделие и традиционни практики в животновъдството;
- създаване на мрежа от заинтересовани лица за осигуряване на непрекъснат мониторинг на целевите местообитания и видове;
- подобряване на цялостните познания за вида и създаване на мрежа от експерти за обмен на информация, най-добри практики и умения за опазването на белошипата ветрушка.

През 2012 г. съгласно предвидения в проекта график, официалният старт на проекта е поставен с **провеждането на встъпителна среща.** Събитието е организирано с цел запознаване на заинтересованите страни, отговорните институции, други организации и структури, работещи за опазване на биоразнообразието, медии и широката общественост с амбициозната цел на проекта и очакваните резултати и ползи от неговото реализиране – както за природата на България, така и за местното население в района на изпълнение на проектните дейности. За участие в срещата са поканени представители на официални институции като МОСВ, местни и национални власти,

Испанското и Германското Посолство, в качеството им на официални представители на страните на Асоциираните Бенефициенти – **ДЕМА и ЕУРОНАТУР**, заинтересовани страни, ЕВН, земеделски производители от проектния регион, НПО, медии и др. В допълнение, проект „Възстановяване на Белошипата ветрушка” е представен на регионална въстъпителна среща на проекти финансирани от програма LIFE, където са установени полезни контакти и връзки с организации, изпълняващи подобни проекти и имащи опит във възстановяването на видове.

Изготвен е **дългосрочен план за действие и подробен план за действие за първата година на проекта (2012-2013г.)**, представящ подробен график на предстоящите дейности и свързаните с тях ключови моменти и очаквани продукти. Изготвена е и чернова на **Комуникационната Стратегия** предвидена в проектното предложение. Подписани са **Партньорски Споразумения** между Координирация Бенефициент (Зелени Балкани – Стара Загора) и Асоциираните Бенефициенти (ДЕМА и ЕвроНатур), регламентиращи задълженията и отговорностите на страните, сроковете за отчитане и др.

Установени са **контакти с други проекти и/или институции** (LIFE11 NAT/GR/001011 Lesser Kestrel Thessaly; LIFE11 NAT/IT/000068 Un Falco per Amico; Parco della Murgia Materana), работещи за опазването на вида, с цел обмяна на опит и експертиза в справянето с проблемите свързани с възстановяването и размножаването на вида. Стартира **прегледът на Политиката за Развитие на Селските Региони на ЕС и Общата Земеделска Политика за практики с доказан позитивен или негативен ефект върху Белошипите ветрушки**, който ще допринесе за идентифицирането на позитивни и негативни практики, които ще бъдат оценени от гледна точка на българската реалност и ще послужат като основа при изготвянето на препоръки за бъдещото развитие на ПРСР и ОЗП, чието компилиране е предвидено за по-късен етап от периода на проекта. В допълнение се **изготвя набор от статии и публикации на теми свързани с различни аспекти от екологията и биологията на вида**, които ще помогнат за повишаване на капацитета и експертизата на служителите по проекта, пряко ангажирани с отглеждането, размножаването и освобождаването на белошипите ветрушки.

Извършен е **преглед на схемите на Българската Програма за Развитие на Селските Райони и идентифициране на мерки, благоприятстващи вида. По Мярка 214 „Агроекологични плащания” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 - 2013 г.**, финансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) за дейности за опазване местообитанията на царския орел, и египетския лешояд са **идентифицирани около 15 различни дейности, имащи благоприятно въздействие върху белошипата ветрушка.** В резултат от прегледа на Мярка 213 „Плащания по натура 2000 и

плащания, свързани с директива 2000/60/ЕО – за земеделски земи” са идентифицирани 8 различни забрани в ЗЗ за които се получават компенсаторни плащания, имащи положителен ефект за белошипата ветрушка. Проведени са консултации с експерти на национално и местно ниво.

С оглед компилирането на насоки за строителни практики, благоприятстващи белошипата ветрушка, **започна проучването на съществуващия международен опит** в изграждането на подходящи покривни покрития и допълнителни пристройки. Обменя се опит, материали, чертежи и схеми с други организации и проекти със сходни дейности (LIFE05NAT/F/000134 – Manual de gestion de habitats del Cernicalo Primilla).

Членове на проектния екип присъстваха на сесия на НСБР за разглеждане на други планове за видове със сходни местообитания (царски орел, ловен сокол) на 14.09.2012г., за да се запознаят с процеса на разглеждане и приемане на Планове за Действие за видове, и участваха в обществени обсъждания на други изготвени Планове за Действие (малък корморан). Прегледан бе европейският план за действие за белошипата ветрушка, а наличните данни за вида бяха верифицирани на терен. Задание за изготвяне на **План за Действие за Белошипата ветрушка** е изготвено и внесено в МОСВ съгласно проектния график.

Представители на **проектния екип посетиха центъра за размножаване на белошипи ветрушки на ДЕМА**, Асоцииран Бенефициент по проекта, в Алмендралехо, Испания, с цел обмяна на опит и най-добри практики в in-situ и ex-situ грижите за вида. Извършва се преглед на целеви места, които да бъдат посетени, с приоритет върху териториите с успешни LIFE+ проекти (текущи или приключили) - Испания, Италия, Португалия, Франция, Гърция. Установени са контакти с други потенциални източници на белошипи ветрушки (Walsrode Bird Park, International Centre for Birds of Prey).

С цел подобряване на качеството на хабитата и осигуряване на подходящи хранителни и ловни територии са **идентифицирани най-подходящите парцели за почистване (земя, притежавана от Зелени Балкани) в района на Сакар**. Почистени са пасища (около 1 ха) като хранителен хабитат за белошипите ветрушки в ЗЗ „Сакар”. Осигурява се поддържане на благоприятно агро-екологично състояние на почистените територии, чрез интензивно пашуване на коне, собственост на Организацията (4 коня) и още 4 коня получени като дарение в хода на проекта.

Проведени са **консултации с организации с голям международен опит относно подходящия дизайн на гнездовите структури** (основно с ДЕМА), в резултат на което е идентифициран най-подходящият дизайн на гнездилки/гнездови структури.

За да се подбере възможно най-подходящата сграда **за изграждане на адаптационната волиера**, екипът на проекта заедно с експерти от

DEMA посетиха проектната територия и идентифицираха възможни сгради. В последствие е избрана сграда в с. Левка, тъй като околностите предлагат най-добрите условия за адаптация и живот на новоосвободените ветрушки. Стартира процедурата по закупуване на сградата с извършването на авансово плащане.

Предприети са мерки за регистрация на Зелени Балкани в Регистъра на оторизираните Получатели на Диви Животни (Fauna's Grantees Registry), съгласно изискванията на властите в Екстремадура (Junta de Extremadura).

След консултации с DEMA за дизайна на съоръженията стартира **изграждането на допълнителни волиери в ЦРРРВ, разширяване на капацитета на вивариума, модернизирани на налични клетки** - осигуряване на гнездилици, кацалки, хранилки, поилки, дигитална везна, термометри, видео наблюдение и др. Провеждани бяха редовни консултации с DEMA за ex-situ размножаването и методологията; стартирани бяха процедури за закупуване на допълнително оборудване за инкубаторното помещение и автомобил, необходим за транспортиране на птиците.

С оглед **смекчаването на заплахата от токов удар**, проектът предвижда **изолирането на електрически стълбове около адаптационната клетка** и в потенциално подходящите местообитания на белошипите ветрушки. В тази връзка бе идентифициран трансект за обследване в Сакар около адаптационната волиера и бяха проведени предварителни разговори с електроразпределителното дружество (EVN). Тъй като проблемът със смъртността на птици причинена от токов удар или сблъсък с електропроводите засяга редица други видове, екипът на проекта проведе дискусии и обмяна на опит с други проекти с подобни дейности, с цел оптимизиране на процеса.

За да се проследи цялостният успех от възстановяването (рестокинга) на вида, освободените птици ще бъдат **маркирани с орнитологични и PVC пръстени**. В допълнение, 4 млади птици ще бъдат маркирани със сателитни предаватели. В тази връзка бе проведено обсъждане на налични типове предаватели с малко тегло, предвид размера на птиците; обменен е опит с проект LIFE11 NAT/HU/000926 REDFOOT (Dr. Palatitz Péter MME BirdLife Hungary) и LIFE05 NAT/H/000122 (Conservation of Falco vespertinus in the Pannonian Region) относно маркирането с GPS предаватели на друг близък до Белошипата ветрушката вид – Вечерната ветрушка; а испанският Асоцииран Бенефициент DEMA установи контакти с испански експерти, маркирали белошипите ветрушки.

Както се предвижда в проектния документ, социално-икономическото въздействие на проектните дейности ще бъде измерено и оценено чрез специален протокол – **анкета, която ще бъде проведена два пъти** – в началото и в края на проекта. Членовете на проектния екип изготвиха съвместно чернова на анкетата, с цел отразяване на всички въпроси, отнасящи се до проектните цели.

С цел бързото и ефективно информиране на обществеността за напредъка по изпълнението на дейностите е създаден **специален уебсайт за проекта**. Целта е да се повиши обществената информираност за вида, представяйки в по-достъпен и интересен формат интересни факти от живота на ветрушки и ползите от опазването им. В допълнение бяха проведени срещи с местни стейкхолдъри и фермери в района на проекта, с цел въвличането им в изпълнението и популяризирането на дейностите за опазването на белошипата ветрушка.

Проектът предвижда провеждането на **интерактивна образователна програма** и въвличането на местните деца и младежи в преки конзервационни дейности за вида, изграждайки у тях чувство за съпричастност към опазването на симпатичните соколчета. Началото на работата с децата бе поставено със серия от срещи с ученици от Свиленград, организиране и участие в Зелена Класна Стая, акция с деца от Тополовград - освобождаване на птици от Спасителния Център на Зелени Балкани, и представяне на 33 Сакар и проекта за Белошипата ветрушка.

Създадена е база данни с медийното отразяване на проекта, както и структуриран снимков архив.

С цел улесняване на процеса на взимане на решения и осигуряване на гладко протичане и изпълнение на проектните дейности бе сформирана **Група за Управление на Проекта** с участието на партньорите по проекта и представители на МОСВ. Проведени са срещи на Групата за обсъждане и консултиране на първите стъпки по изпълнението на проекта, проектния график и др.

Дейностите по проекта ще продължат и през следващите години.

2.5. ЧЕРВЕНОГУША ГЪСКА

Червеногушата гъска (Branta ruficollis) е световно застрашен вид, чиято популация към 2003-2006г. се оценява на не повече от 38 000 птици. Близо 80 % от тях зимуват на територията на България – предимно в района на Приморска Добруджа (езерата Дуранкулак и Шабла), както и в Бургаските влажни зони и значимите водоеми в Горнотракийската низина (язовирите Овчарица, Розов кладенец, Пясъчник и др.). Обикновено птиците ноцуват във водоемите, а през деня прелитат в околностите да се хранят, най-често използвайки посевите на различни житни култури. Въпреки, че ловът на този световнозастрашен вид е строго забранен според българското законодателство, той често става жертва на недобросъвестни ловци. Когато в ранните сутрешни часове гъски излитат от водоемите в смесени ята, наред с ловните обекти като сивите и големите белочели гъски, биват обстрелвани и червеногуши гъски. Обикновено като оправдание се използва лоша видимост или неразпознаване на вида (въпреки, че при лоша видимост ловът е забранен, а ловците минават изпит за разпознаване на ловните обекти и защитените видове). В допълнение на това птиците биват преследвани и обстрелвани и през целия ден по местата за хранене. Освен от директния отстрел, много птици загиват вследствие на постоянното безпокойство и преследване, което не им дава възможност за

пълноценно хранене. Тези неблагоприятни за птиците фактори са особено засилени в студени и снежни зими, в дни с мъгла и снежни виелици, когато видимостта е намалена и храна се намира доста трудно. В този критичен период, големите ята червеногуши гъски се нуждаят от сигурно място за почивка и хранене.

През 2012 г. продължиха дейностите по превенция изграждането на ветропаркове в райони от високо консервационно значение за опазването на вида. Необходимостта от това е породена от доказано негативното въздействие на вятърните турбини, причиняващи висока смъртност сред птиците, следствие на сблъсък с перките. Разполагането на ветроенерийни паркове, в места с висока концентрация насветовно-застрашения вид е сериозна заплаха за популацията. В същото време това негативно въздействие обикновено се пренебрегва в Екологичните оценки - ОВОС и ОС за изграждането на тези обекти, което е нарушение на Европейските директиви и българското законодателство. Основна заплаха в региона е инвестиционно предложение за парк с 95 ветрогенератора в община Шабла в близост до Дуранкулашкото езеро. През 2012г. е изготвено експертно становище по ДОВОС и ДОС, което е представено в два Екологични Експертни Съвета към РИОСВ Варна.

С оглед на факта, че при взимане на решение от компетентния орган не е взето предвид експертното становище се наложи **обжалването на решението пред АС Варна, който отмени решението на РИОСВ Варна за одобрение на ДОВОС и ДОС на ветропарка.**

В допълнение на това **продължи устойчивото стопанисване на земеделските земи**, закупени с подкрепа на EURONATUR и EAF, с цел осигуряването на „зона за сигурност” за зимуващите червеногуши гъски. Земите бяха отдадени под аренда на местни стопани, отглеждащи земеделски култури.

С цел повишаване на обществената информираност бяха **поставен 5 информационни табели** в близост до имотите, собственост на сдружението. Таблата представят информация за световно застрашения вид, заплахите за гъските и целта на проекта.

В края на 2012г. от МОСВ бяха подготвени проекти на заповеди за ограничаване на зони на спокойствие (зони без лов) около езерата Шабла и Дуранкулак. Проведена беше среща със заинтересованите страни в София, на която кмета на община Шабла и местни ловни групи депозираха становища изразяващи несъгласие с така подготвените заповеди. Поради липса на консенсус по случая заповедите не бяха приети, което беше сериозна пречка към дългосрочното осигуряване на спокойствие за успешното зимуване на вида.

2.6. ЧАПЛИ

В България се срещат 9 вида чапли. По редица причини, най-важната, от които е унищожаването на естествените местообитания като влажни зони и крайречни гори, съществуването им е изправено пред сериозна заплаха.

Работата на „Зелени Балкани“ за опазване на чапловите птици е насочена, както към директни консервационни мерки, така и към опазване и възстановяване на естествените им местообитания.

През 2012г., като част от направлението, „Зелени Балкани“ продължава работата си за опазване на чапловата колония край с. Конуш, община Асеновград.

През 2012г. стартира изпълнението на два проекта финансирани от ОП „Околна среда 2007-2013г.“: **„Последната чаплова колония в Тракия. Възстановяване на смесени чаплови колонии в поречието на р. Марица“** и **„Предложение за изработване на план за управление на ЗЗ „Язовир Конуш“**, подробно описани в глава 1.4. Язовир Конуш.

2.7. МАЛЪК КОРМОРАН

Малкият корморан (*Phalacrocorax pugnax*) е включен в Червения списък на IUCN (Световния фонд за защита на природата). По време на зимния период близо 20 % от европейската популация на вида зимува в нашата страна. Птиците се концентрират да нощуват на едни и същи места всяка нощ – това са т.нар. нощувки, които представляват дървета в коритата на реките. Сигурността на тези места и спокойствието на птиците е от голямо значение за тяхното оцеляване. Често безпокойството или стрелбата на браконieri прогонват малките корморани от нощувките. В търсене на ново подходящо място, птиците губят много енергия и често загиват от изтощение. Поради незнание или преднамерено, много птици се отстрелват от браконieri (особено в районите на рибовъдните стопанства, където птиците понякога се хранят). Унищожаването на естествените крайречни гори и местообитания е друга голяма заплаха за съществуването на вида.

През 2012г. продължава работата на Зелени Балкани за опазване на вида – дейностите са осъществени **благодарение на дългогодишните доброволци на организацията**, които правят периодични наблюдения и мониторинг на една от най-значимите нощувки на малък корморан – тази, разположена край град Пловдив. В тази връзка Зелени Балкани изказва **специални благодарности на доброволния сътрудник Петър Гюдженев**, който от години осъществява наблюдението на нощувката и е мотивирал десетки други доброволци за участие в природозащитни дейности.

2.8. БЯЛ ЩЪРКЕЛ

Белият щъркел (*Ciconia ciconia*) е един от най-обичаните от българина видове. Въпреки това в редица страни той далеч не е толкова често срещан, а самите щъркели дори у нас често стават жертви на електропреносната мрежа, браконieri и др.

Основната цел на дейностите ни през тази година е свързана с опазване на щъркелите в с. Белозем, както и популяризиране на мерките за опазването на вида. Село Белозем е обявено през 2005г. за

„Европейско село на щъркелите” от немската фондация EuroNatur, след номинация от страна на Зелени Балкани. В него има над 30 гнезда на този емблематичен вид. На покрива на училището гнезди една от последните големи колонии от вида бял щъркел в България, наброяваща 20 двойки.

През 2012г. продължи реализацията на **програмата за опръстеняване на щъркели с цветни пластмасови пръстени**. През месец юли в гнездата на колонията, разположена върху СОУ „Гео Милев” и НЧ „Просвета” бяха опръстенени общо 30 млади птици. Отчетът за опръстенените птици е предаден в РИОСВ в съответствие с издаденото разрешително за опръстеняването им.

В периода 25-26.05.2012г. **Фестивалът на Белия щъркел** в с. Белозем събра гости от 7 европейски страни и над 1000 посетители от различни краища на страната. Тази година събитието съвпадна с ежегодната **Среща на Европейската мрежа на селата на Белия щъркел**. Гости от Швейцария, Испания, Словения, Турция, Унгария, Хърватска, Германия се включиха в събитието и представиха своя опит и ползи от титлата „Европейско село на щъркелите” за устойчивото местно развитие. Домакините на фестивала Кметство Белозем и „Зелени Балкани” бяха приготвили интересна програма, различни забавления и изненади за малки и големи. Официалното откриване бе извършено, по традиция, от Отец Петър и Кмета Иван Тачев. От името на МОСВ, под чийто патронаж се проведе Фестивалът, г-жа Евдокия Манева заяви намерението на Министерството да подкрепя и за в бъдеще Белозем в опазването на белия щъркел и развитието на селски и екотуризъм. Официални гости на Фестивала бяха г-жа Галина Симеонова (Директор на ПУДООС), Председателят на УС на EVN България-н Йорг Золфелнер, Съветникът на Посолството на Германия у нас г-н Рейнхард Крап, Зам. председателят на Комисията по околна среда в Парламента г-н Лазаров, Зам. Кмета на Община Раковски и др. Гостите на Фестивала имаха възможност да разгледат в „Парка на белия щъркел” изложението на местни производители на ориз, брашно, хляб, сладка, сирена и др. Изложбените щандове на художници събрани под името „ПъстроДиво” впечатлиха гостите с ръчно изработените накити, български бродерии, украси и бутикови сладки. На откритата сцена в Парка на Белия щъркел, гостите бяха забавлявани от Театър „Чар”. Изпълнения бяха подготвили също редица фолклорни състави, духовият оркестър „Филипополис” и др. И през двата дни интересът към работилница „От нищо–нещо” бе голям. Част от програмата бе посещение на основната колония от 20 двойки бели щъркели, разположена на покрива на ОУ „Гео Милев”. Децата от училището изнесоха презентация за наблюденията, които извършват върху щъркеловата колония и представиха дневника, в който редовно записват своите наблюдения. Не малък интерес имаше към екологичния транспорт и към живописната влажна зона „Кисимови дупки”, разположена в покрайнините на Белозем. В читалище „Просвета” бяха експонирани 40-те най-добри проекта от фотографския конкурс „Белият щъркел”. Във файла бе подредена и изложба на белоземски художници – небезизвестни майстори на четката. Фестивалът бе закрит със заключителен коктейл, на който бяха връчени наградите на победителите от фотографския конкурс „Белият щъркел”. Фотографите

Емил Енчев, Богдан Боев и Добромир Терзиев бяха отличени с първите награди на журито.

2.9. ПЛАНИНСКИ КЕКЛИК

Дейностите на „Зелени Балкани” за вида се осъществяват в рамките на партньорски проект „Опазване популацията и местообитанията на планинския кеклик (*Alectoris graeca graeca*) в България”. Водеща организация по проекта е Националното ловно-рибарско сдружение (СЛРБ), а партнираща организация СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”, Приоритетна Ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”. Целта на проекта е спиране намаляването на числеността на планинския кеклик, стабилизиране на популацията му и създаване на условия за реколонизация на естествения ареал на вида. Паралелно с това, проектът е насочен към въвеждане на устойчиви практики за провеждане на възстановителни и поддържащи дейности за планинския кеклик и привличане на българските ловци в дейности по опазване на целеви за НАТУРА 2000 видове. Проектът се изпълнява на територии, попадащи в девет административни области (Благоевград, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Перник, Пловдив, Смолян, София) и над 35 общини.

Основните предвидени дейности са свързани със: създаване на дивечови ниви, тяхното ограждане, създаването на зимни убежища за кеклиците, изкуствено подхранване през рисковия годишен период и отчитане ефективността на консервационните мерки по проекта.

През 2012г. дейностите по проекта завършиха и можем да обобщим следните резултати:

Проектът се осъществи в 50 изолирани субпопулации попадащи в административните територии на 109 ловно рибарски дружини обхванати от **20 ловно рибарски сдружения и съответно ДГС/ДЛС. Изградени са дивечови ниви на обща площ 206 дка, 157 хранилки и 196 укрития** със купчини тор поддържани и зареждани според стандартните ловно стопански практики. Фотокапаните за регистриране ефекта от консервационните дейности бяха **заложени на 17 отделни точки** на местата на биотехническите съоръжения, с **общ престой от 611 дни**. По време на проекта присъствие на вида е регистрирано на едно място. Проведено е **аудиозасичане в районите на 68 ловно рибарски дружини** в локалните популации на вида, някои от тях в повече от един различни дни. Присъствие на вида е регистрирано 3 пъти. Следи от жизнената дейност на вида (екскременти) бяха регистрирани под 10 от хранилките. От посетените 68 ловно рибарски дружини и направената на терен експертна оценка на данните от таксацията ни дава основание да приемем като абсолютно достоверна информацията за наличие на вида в 26 от находищата, съобщавани от НАРС „СЛРБ”. При пространствено сравняване на местата, в които с различна степен на достоверност сме установили присъствие на вида с известните от литературата карти на

разпространението на вида (Николов, С. и др., 2007; Боев, З., С. Николов. 2011), бяха установени:

- 13 броя УТМ квадрата, в които вида се съобщава за първи път,
- 3 броя УТМ квадрата, в които се потвърждава разпространението на вида представено в Атлас на гнездящите птици в България. (Николов, С. и др., 2007),
- 2 броя УТМ квадрата, в които се потвърждава разпространението на вида представено в Червена книга на България (Боев З, и др., 2011),
- 17 броя УТМ квадрата, в които се потвърждава разпространението на вида представено в Атлас на гнездящите птици в България. (Николов, С. и др., 2007) и в Червена книга на България (Боев З, и др., 2011),
- 9 броя УТМ квадрата, в които има находище на вида, според таксацията на НАРС „САРБ”, за които не е имало възможност да бъдат потвърдени в рамките на настоящото изследване.

Изготвена е карта на зонирание ловностопанските райони с разрешено/забранено разселването на тракийски кеклик и публикация обобщаваща консервационните резултати от проекта.

2.10. ПРИЛЕПИ

Въпреки че Организацията има най-голям опит в изпълнението на проекти и дейности, насочени към опазване на птиците, през последните няколко години все по-активна е работата ни за опазване на прилепите. Още в далечната 1989 г., като част от дейността на организацията е създадена Групата за изследване и защита на прилепите, която по-късно става самостоятелна организация. През последните няколко години млади и ентузиазирани доброволци възродиха дейностите за опазване на прилепите и нарекоха неформалната си група - „Група за опазване на прилепите и пещерите”, която осъществява изследователска и консервационна дейност с цел опазване на прилепното богатство на България. Дейностите на „Зелени Балкани” през 2011г., за опазване на прилепите са:

Дейностите през 2012г. насочени към опазване на прилепите са:

Проект „Мониторинг на прилепното биоразнообразие – индикатори за развитие в Източна Европа” - основната дейност, свързана с изследване и защита на прилепите през 2012г. е участието на Организацията за пета поредна година в проекта iBats („Мониторинг на прилепното биоразнообразие – индикатори за развитие в Източна Европа”). Проектът представлява амбициозна мониторингова програма, разработена от Тръста за защита на прилепите във Великобритания и Лондонското зооложко дружество и е финансиран от програма Дарвин. По тази програма като индикаторни видове за промените в околната среда и биоразнообразието се използват прилепите. За тяхното установяване се използват издаваните от тях звуци, записвани с ултразвукови детектори, като звуците се записват по време на трансекти, осъществявани с коли. Последващият

анализ на данните и използването на статистически и математически модели позволяват да се правят изводи и прогнози за състоянието на околната среда.

През 2012 г., като част от дейностите по проекта са осъществени **над 30 мониторингови трансекта на територията на цялата страна**. За това съдействаха доброволците от екипите в Пловдив, Стара Загора и Русе. Данните от всички трансекти са въведени в международната база данни на проекта, с което станаха достояние на учени от различни страни, имащи достъп до нея.

Отбелязване на Европейската нощ на прилепите – през 2012г.

Нощта бе отбелязана с Национална кампания в 6 града с участието на редица организации – Центъра за изследване и защита на прилепите към Националния природонаучен музей, Зелени Балкани, ДПП Врачански Балкан, Българско дружество за защита на птиците, ДПП Русенски Лом. Инициативата за отбелязването на Нощта е на Групата за изследване и защита на прилепите – НПИМ – БАН, а събитието бе осъществено с финансовата подкрепа на Министерството на околната среда

и

водите.

Екипът на Зелени Балкани участва в инициативата за **тета поредна година, като организира събитието в Пловдив, Стара Загора и Поморие**. Общо над 500 деца и граждани се включиха в информационните кампании в трите града. Дейността е подробно описана в раздела „Публични кампании“.

Кампания в защита на Деветашката пещера

През 2012г. продължи кампанията във връзка с незаконните дейности и снимането на филма „Непобедимите 2“ в Деветашката пещера. На 22.02.2013г. излезе решението на Решение на Административен съд Плевен, което доказва тезата на Зелени Балкани при завеждането на съдебното дело срещу снимките в пещерата. Според настоящото решение на Съда „...административният орган“ (в случая РИОСВ Плевен) „е постановил актове, несъответни и на целта на Закона за защитените територии“, което потвърждава тезата на природозащитниците, че РИОСВ е нарушила този основен природозащитен закон, който има „водеща роля“ по отношение на дейностите в защитената територия. Съдът постанови, че филмовата компания неправомерно е получила разрешението за снимки в пещерата и че РИОСВ Плевен е трябвало да проведе процедура по оценка за съвместимост на основание чл.31 от Закона за биологичното разнообразие. Съответно според постановеното от Съда, РИОСВ изцяло в нарушение на закона е „прескочила“ една от законовите стъпки, чиято цел е да гарантира, че няма да се допусне увреждане на местообитанията и видовете от общоевропейска значимост. На 24.10.2013г. по покана на МОСВ се организира обща среща за обсъждане на нова заповед за обявяване и ревизия на режимите на защитената местност. Като резултат от срещата бе прието да бъде ревизиран текста на Заповедта за обявяване на природната забележителност. Екипът на Зелени Балкани участва в консултациите за разработването на новия текст, който на 13.12.2013г. бе официално публикуван в брой 3 на ДВ. На 26.11.2013г. с решение № 14848 Върховният административен съд отхвърли жалбата на РИОСВ Плевен

и Ню Бояна Вибурно” ЕООД против решението на Административен съд – Плевен (решение № 121 от 22.02.2012 г.), с което като последна инстанция потвърди, че: провеждането на снимките в пещерата е било незаконно и в нарушение на Закона за защитените територии и Заповедта за обявяване; че Зелени Балкани (съответно организацията и гражданите подали сигнали, които се представляват организацията) има правен интерес и пълно право, произтичащо от националното и международно законодателство за заведеното дело (като организация, работеща в обществена полза, с предмет на дейност – природозащита) е, че дейността е имала въздействие върху прилепите и становищата на НПОта и експерти от Центъра за изследване и защита на прилепите към БАН са били обективни

- делото срещу решението на РИОСВ е заведена в срок, със законообосновани аргументи, които са препотвърдени от ВАС - последна инстанция по случая.

Специализиран сайт за прилепите - през 2012г. продължи попълването на създадения през 2010г. сайт за опазване на прилепите <http://www.greenbalkans.org/prilepi/>. Понастоящем сайтът е единствения в страната, където може да бъде получена информация за дейностите за опазване на прилепите, за тяхната биология и екология. Създаването и поддържането на сайта са възможни благодарение на участието на всички специалисти, работещи за опазването на прилепите в България, сред които Боян Петров, Иван Пандруски, Теодора Иванова, Антония Хубанчева, Елена Стоева, Славей Стойчева, Антония Хубанчева и др.

През 2012 г. доброволци на Зелени Балкани от пещерен клуб „Пълдин” гр. Пловдив участваха и в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие, като предоставиха на Центъра за изследване и защита на прилепите към БАН данни за прилепите наблюдавани от тях при посещенията им в „прилепни” пещери.

Доброволците на „Зелени Балкани” съдействаха за опазването на прилепите като приемаха сигнали за прилепи, попаднали в домове, намерени на улицата или на необичайни места и консултираха гражданите, като при възможност се отзоваваха на мястото на подадените сигнали. През 2012 г. бяха приети общо над 40 сигнала от цялата страна, като намесата на екипа на Зелени Балкани не позволи убиване на представители от защитени видове.

Приемане на прилепи в Спасителния център за диви животни – и през 2012г. Спасителния център за диви животни прие прилепи с различни проблеми – наранявания, изтощение, бебета прилепи.

2.11. ЛАЛУГЕР

*Дейностите ни за опазване на лалугера (*Spermophilus citellus*) са сравнително ново направление, въпреки отдавнашните идеи на организацията за развитие на проекти в тази насока. Лалугерът е един от видовете с европейско природозащитно значение, за чието*

опазване се обявяват защитените зони от НАТУРА 2000. В същото време той е важен, като част от хранителната верига и основна хранителна база за птици с висок конзервационен статус като царския орел и ловния сокол. На практика, развитието на програми за опазването на тези видове не би било ефективно без дейностите за поддържане на местообитанията и популациите на лалугера. Според експертите, през последните години сред основните заплахи за лалугера в България са – деградиране на местообитанията във връзка с недостатъчно изпасване и обрастване с висока тревна и храстова растителност, разораване на местообитанията в равнинните колонии, опожаряване, замърсяване с битови отпадъци и др. Поради тази причина дейностите ни са насочени към опазване и възстановяване на местообитания на лалугера, както и развитието на дейности за възстановяването му в територии, на които вече не се среща.

Дейности, осъществени от екипа на „Зелени Балкани” по **проект „Възстановяване на популацията на лалугера (*Spermophilus citellus*) като основен елемент за поддържане на благоприятния статус на приоритетни тревни хабитати и популации на хищни птици в Природен парк „Сините камъни” – „Зелени Балкани” са подизпълнител на проекта на ДПП „Сините Камъни”.**

През 2012г. продължиха дейностите в целевите територии за реинтродукция на вида в парка - местностите Каракютюк и Локвата. С цел поддръжка на местообитанията на вида бяха **направени над 300 нови дупки** с дълбочина 80 см.

През 2012г. уловът на индивиди от донорските колонии бе осъществен в периода от 25 юни до 25 юли. В местността Локвата бяха **пуснати 80 индивида. В откритата през 2011 г. под връх Българка бяха пуснати 14 индивида.**

В местността Каракютюк през 2012г. общия брой на дупките вече достигна 594, от които 486 са активни. Цифрите са доказателство за ефективността на извършените дейности в местността Каракютюк.

В местността Локвата, в която не съществува изходна колония, в следствие на осъществените дейности, през 2011г. са установени 4 активни дупки на лалутери. В началото на юни са картирани 12 активни и 7 съмнително активни дупки. Предполагаме, че от пуснатите през 2010 г. лалутери до пролетта са оцелели едва 4 - 5 индивида. През 2012 г. дупките са общо 36, от които 16 активни. В резултат от осъществените дейности е създадена нова колония, но на това място успеваемостта на реинтродукцията е затруднена, поради липсата на остатък от стара колония, както и поради деградацията (обрастване с храсти – къпина и шипка) на бившите пасища, а и поради факти подлежащи на изясняване.

2.12. КИТОПОДОБНИ БОЗАЙНИЦИ

През 2012г. екипът на Организацията продължи дейностите си в тази насока. От Секретариана на АССОВАМС беше одобрен и финансиран проект **„Пилотни дейности за фотоидентификация на**

китоподобни по южното Черноморско крайбрежие на България". Целта на проекта е въвеждането на този метод за проучване на китоподобните бозайници в нашите териториални води. Имайки предвид новаторския характер на методиката беше нужно първо да се обучат кадри за прилагането и. За целта се проведе серия от събития за **повишаване националния експертен капацитет**. На 29 май 2012г. в Поморие е проведена **Национална експертна среща за опазване и проучване на китоподобните в Черно море**. За експертите от различни институции е проведено международно обучение по фото-идентификация на китоподобни в Констанца в периода 22-25 юли 2012 г. Участват експерти от Зелени Балкани, ИО-БАН, ИРР-Варна. През месеците юни-октомври са проведени общо 19 трансектни проучвания на вода в районите на н. Емине и н. Маслен нос, 102 часа и 40 минути, 1008 км; 46 наблюдения и 10 фото-сесии. **В резултат е създаден каталога „Булфинс” – първи фотоидентификационен каталог за китоподобните в нашата акватория, който включва 24 афали, 2 муткура и 3 обикновени делфина**. През 2012г. е отчетено увеличение на изхвърлените на брега китоподобни. Успешното партньорство с РИОСВ-Бургас продължава и през 2013г. с цел **поддържане на база данни „Изхвърлени на брега китоподобни по южното Българско Черноморие”**. Регистрирани са **общо 78 случая в изследвания район**.

В периода 14.07 до 18.07.2012г. в Институт по Рибни Ресурси – Варна по инициатива на Секретариата на АССОВАМС (Споразумение за Опазване на Китоподобните в Черно и Средиземно море и прилежащата Атлантическа зона) и със съдействието на Министерството на околната среда и водите е проведено **обучение за аутопсии на китоподобни**. Лектор на обучението е Алваро Де Лос Риос и Лосуертос – консултант към Секретариата на АССОВАМС. Извършването на аутопсия и установяването на конкретните причини за смъртта на откритите по брега мъртви делфини (част от темите на обучението) са от ключово значение за предприемане на мерки за снижаване на случаите на смърт, причинени от човешка дейност при китоподобните. А в частност резултатите от аутопсията могат да се използват и за разграничаване на тези случаи от случаите, в които смъртта на делфините е в резултат на естествени причини – например различни вирусни, паразитни и други заболявания.

3. РАЗШИРЯВАНЕ И УКРЕПВАНЕ МРЕЖАТА ОТ ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ПОДПОМАГАНЕ ИЗГРАЖДАНЕТО НА НАТУРА 2000 И НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА

3.1. ЕВРОПЕЙСКА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА НАТУРА 2000

След като изигра ключова роля при определяне на обхвата на мрежата НАТУРА 2000 (изграждайки на практика частта и по отношение на местообитанията), организацията продължи работата си за устойчивото управление на НАТУРА 2000 и на защитените зони. В тази връзка през 2012 г. стартира изготвянето на планове за управление на три защитени зони по Директивата за

птиците - „Язовир Овчарица” BG0002023, „Язовир Жребчево” BG0002052 и „Язовир Конуш” (повече информация е описан в разделите за опазване на влажните зони и чаплите).

Принос към целите на Натура 2000 предостави и проект **„Изграждане на капацитет за устойчиво управление на горите в зоните от Натура 2000 в област Смолян”** (представен е подробно в раздела за горите).

Организацията разследва множество случаи на нарушения на Закона за биологичното разнообразие, касаещи неправилно прилагане на екологичните оценки или мерките за опазване на видове (дейността е описана подробно в раздела за граждански контрол върху работата на институциите).

3.2. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

Обявяването на нови защитени територии е част от концепцията ни за осигуряване на законова защита на местообитанията и видовете с високо природозащитно значение. В резултат от усилията ни в тази насока до момента са проучени и внесени 26 нови защитени територии, с обща площ над 680 000 ха. Обявени са близо половината от предложените защитени територии, сред които са ПП „Персина” и ЗМ „Калимок-Бръшлен”.

През 2012 г. не са изготвени предложения за обявяване на нови защитени територии, поради факта, че за най-приоритетните и значими места има вече изготвени такива, а други са включени в Националната екологична мрежа като защитени зони (места от НАТУРА 2000). Работата ни през 2012г. продължи в направлението разработване на Планове за управление на защитени територии (интегриран план за управление на Поморийско езеро) и развитието на капацитети за разработване на Планове за управление.

4. СРЕДНО-ЗИМНО ПРЕБРОЯВАНЕ НА ВОДОЛЮБИВИТЕ ПТИЦИ

Среднозимното преброяване на водолюбивите птици е международна инициатива организирана от Wetlands International. Провежда се в световен мащаб от 1967 г. в почти всички европейски държави. България участва в инициативата от 1977г., като Зелени Балкани са редовни участници в преброяването на влажните зони – предимно в Южна България. Целта на преброяването е установяване на тенденциите в числеността на популациите на водолюбивите птици. Това от своя страна е отправна точка за планирането на мерки за тяхното опазване. В България, преброяването се извършва съгласно утвърдена от Министъра на околната среда и водите методика, която е част от Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (ръководена от Изпълнителната агенция по околна среда - ИАОС). ази година над 35 експерти и доброволци на Зелени Балкани отчетоха 12 основни язовира в Южна България, реките Тунджа (от язовир Копринка до Елхово) и Марица (от Пазарджик до границата на България) и над 20 микроязовира в Южна България.

През 2012г. бяха **отчетени общо над 54 000 индивида от 46 водолюбиви вида (патици, гъски, корморани, чапли, бърнета, лиски и т.н.), както и 82 вида дневни и нощни грабливи (орли, мишелови, ястреби и др.), пойни и вранови видове.** Най-много от водолюбивите видове в отчетените водоеми са зимуващите зеленоглави патици (около 17 300) и лиските (12 300). Значително по-малко от минали години са обаче отчетените пеликани, лебеди и гъски. В студени зими, когато водоемите на север от България замръзват, в страната ни се събират десетки хиляди големи белочели, сиви и червеногуши гъски. Тази година времето преди координираното преброяване бе сравнително меко и вероятно птиците все още са могли да си намират храна на север от нас.

Ситуацията в някои от основните влажните зони в Южна България, които Зелени Балкани наблюдава от 1996 г. е както следва:

- **Язовир Овчарица** – общата численост на водолюбивите птици е малко над 4200 индивида, **многократно по-ниска** от отбелязаната средна численост от 15 700 индивида в периода 1996 – 2007 г. и двойно по-малко от миналогодишните 8800 индивида. Гъски изобщо няма. Друг традиционен вид за язовира – къдроглавият пеликан (*P. crispus*), който достига концентрации до 500 птици (2003) в сурови зими, когато съседните водоеми замръзват, тази година е бил съвсем малочислен – едва 31 индивида. За сметка на това, **една от птиците е била маркирана с чуждестранен пръстен.** Предстои да определим самоличността на нашия чуждестранен „гост”. Констатирани са безобразни нарушения, свързани с изстрели и гонене на птиците от участъците на язовира, които са от ключово значение за опазването на зоната.
- **Язовир Пясъчник** – наблюдава се **повишение на числеността на водоблюбивите видове** спрямо средните числености за периода 1997 – 2010. Отчетени са обаче едва 110 белочели гъски, при максимални числености от 12 000 белочели и 14 червеногуши гъски (2003).
- **Река Марица** – наблюдава се повишение на числеността на наблюдаваните водолюбиви видове спрямо периода 1996 – 2007 г. Тази година се отбелязва значителна концентрация на застрашения вид малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) на нощувката по река Марица. **Над 5000 малки корморани зимуват край Пловдив, като това е между 6-8 % от цялата настояща Европейска популация на вида.** Досега средната отчитана численост е от 3100 индивида, при рекорд от 4800 индивида (2000). Малките корморани традиционно са съсредоточени в една основна нощувка край град Пловдив, докато големите корморани са концентрирани в няколко основни нощувки по долното течение на реката, от която най-голяма е тази край Харманли. Заради постоянните изстрели и безпокойство, птиците постоянно сменят своите места за нощувка, като това е свързано със стрес и загуба на енергия.

Сред интересните наблюдения, отново свързани с по-мекото време, са белият щъркел, установен на язовир Розов кладенец, двете малки бяли чапли на язовир Овчарица и на Поморийското езеро и черната каня на микроязовир Ковачево. Това са типични прелетни видове, които би трябвало да зимуват на юг, заедно с лястовиците и другите щъркели.

За съжаление, екипите констатираха **огромен брой нарушения** – браконьерски отстрел на птици, незаконни гюмета, лов с използване на забранени методи – живи мюрета и звуци за привличане, сечи. Бяха подготвени сигнали, които ще бъдат внесени в отговорните институции.

III. ОПАЗВАНЕ „EX SITU”

1. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЯ, ЛЕЧЕНИЕ И ВРЪЩАНЕ В ПРИРОДАТА НА ПОСТРАДАЛИ ДИВИ ЖИВОТНИ В ЕДИНСТВЕНИЯ В СТРАНА СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ДИВИ ЖИВОТНИ. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМИ ЗА РАЗМНОЖАВАНЕ И РЕИНТРОДУКЦИЯ НА РЕДКИ ВИДОВЕ - СПАСИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ДИВИ ЖИВОТНИ

Виж приложението - Годишен отчет на Спасителния център за диви животни към СНЦ „Зелени Балкани - Стара Загора” за 2012 година.

IV. ГРАЖДАНСКИ КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРИРОДОЗАЩИТНАТА ПОЛИТИКА, ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И УПРАВЛЕНИЕ

1. РАЗСЛЕДВАНИЯ, СИГНАЛИ И ЖАЛБИ СРЕЩУ НАРУШЕНИЯ НА ПРИРОДОЗАЩИТНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ОТ ИНВЕСТИТОРИ, КАМПАНИИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

Кампания срещу незаконния строеж на хълм Бунарджика в Пловдив

През 2012г. екипът на Зелени Балкани подкрепи гражданската кампания срещу незаконното застрояване на „Хълм на освободителите” (Бунарджика). На 10.11.2012г. гражданската кампанията обхвана целия център - Площад „Стефан Стамболов” №1, на Пощата, на Джумаята, пред Каменица, в Градската градина до чешмичката. Причината за кампанията бе продължаващите строителни дейности в южната част на парк Бунарджика (Хълм на освободителите), където се извършва „реконструкция” на несъществуващия вече ресторант „Голям Бунарджик” чрез къртене на скали. Въпреки, че изграждането на обекта е съгласувано с институциите, вкл. МОСВ, в заповедта за обявяване на природната забележителност има изрична забрана за рушене и изнасяне на скали от тепето. В този смисъл, природозащитниците считат, че издадените съгласувателни писма са незаконосъобразни. Въпреки всичко, институциите упорито твърдят, че проблем няма и всички законови процедури са спазени. Не така мисли обаче гражданското общество на Пловдив. Заради липсата на единно мнение, Зелени Балкани подготви и изпрати сигнал до Районната

прокуратура - Пловдив и РИОСВ Пловдив, с който иска официално спиране на строежа, докато Съда не разследва и реши дали на хълма се извършва нарушение.

Кампания срещу промените в Закона за горите

В последните дни на 2011 г. Министерски съвет скоростно одобри промените в Закона за горите, които улесняват изсичането на горите за ски-съоръжения, като същевременно позволява на инвеститорите да спестяват милиони левове при вземането под концесия на държавните гори. Редица граждани и организации, между които и Зелени Балкани, изпратиха до депутатите анализ на готвените промени в закона. Активна кампания организира Коалиция „За да остане природа в България“ (на която една от организациите-основатели е и Зелени Балкани). Започна серия от масови протести пред Парламента, продиктувани от желанието за диалог относно опасностите, които се крият в новите текстове. В редица градове - София, Пловдив, Бургас, Варна, Казанлък и много други, хиляди граждани се включиха с протести, флаш-моб кампании. Най-масови и организирани протести се проведеха на 3 март, 14 март, 22 май. Напрежението ескалира в тридневни блокади на Орлов мост в периода 13-15.06.2012г. Провокиран от невиджданото недоволство, на 16.06. Президентът Плевнелиев върна скандалните промени в приетия преди дни Закон за горите. На 20.06.2012 г. експерти, между които и представители на „Зелени Балкани“, участваха в среща с представители на МЗХ, ИАГ и други организации. Целта на срещата бе да се издейства легитимен, прозрачен и открит процес за обсъждане на измененията в закона за горите. На същата дата хиляди скиори и сноубордисти се събраха на мирно и законно шествие за горите на България.

На 26.06.2012г. се проведе поредната неформална среща на парламентарната комисия по земеделие и гори и представители на природозащитните организации по Закона за горите. Представителите на природозащитните организации, сред които и „Зелени Балкани“, отново срещнаха упорит отпор по най-важното искане: отпадане на поправката известно още като „поправката „Витоша ски“, която цели да няма отпадане на промяната на предназначението на горите за застрояване.

На 21.06 парламентарната група по земеделие и гори прие президентското вето върху променения закон, а на 27.06. вето бе прието и от Народното събрание, като с това скандалният законопроект бе върнат в изходна позиция – за разглеждане на първо четене в ресорната парламентарна комисия.

Въпреки това, гражданското недоволство продължи в спонтанни протести, които целяха да покажат, че хората са готови да отстояват позицията си.

В началото на юли, парламентарната земеделска комисия отхвърли скандалните промени във вече приетия Закон за горите и **разгледа т.нар консенсусен законопроект, от който бяха изключени всички точки, по които не бе постигнато съгласие** по време на работните групи и общественото обсъждане с всички заинтересовани страни.

Отпадането на тези скандални и опасни поправки от закона е огромно постижение за гражданите на България и резултат от дълга и последователна борба.

Като следствие от това, на 12.12.2012 г., по искане на природозащитниците, сред които и Зелени Балкани, в Министерски съвет се проведе среща с премиера. На срещата бяха разисквани въпроси, свързани с Витоша, правото на свободна конкуренция на Витоша, крайречните гори и преориентирането на средствата по ОП Транспорт.

3 . БОРБА С БРАКОНИЕРСТВОТО И НЕЗАКОННИ ПРАКТИКИ

3.1. ПРИЛАГАНЕ НА CITES – КОНВЕНЦИЯ ПО МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ СЪС ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ ОТ ДИВАТА ФЛОРА И ФАУНА

Основна част от дейността ни по прилагането на CITES и поддръжката на един от официалните спасителни центрове по CITES в страната ни – а именно Спасителния център за диви животни в Стара Загора. Дейността му е подробно описана в точка III от отчета.

Като неделима част от неговата дейности и усилията ни по прилагането на Конвенцията бяха осъществени и следните дейности:

Конфискации на редки видове, при опит за незаконна търговия с тях

През 2012г. Спасителния център за диви животни към Зелени Балкани при поредните животни, конфискувани вследствие на незаконното им притежание или опит за търговия с тях. Този път птицата е сокол скитник в пухово оперение от подвид, който не се среща в нашата страна - *Falco peregrinus calidus*. Птицата е настанена е в Спасителния център на 28.07.2011г., в нормално здравословно състояние, но за съжаление, е вече напълно импринтирана към човека (опитомена), което не позволява връщането и в дивата природа. Както съобщил пресслужбата на МВР, 50-годишният мъж е задържан след обиск на апартамента му, където са намерени безспорни доказателства, че този човек е извършвал подобна дейност от години. За нас, лицето заловено на 27.07.2011г., е човекът, който е изнесъл от страната стотици грабливи птици от защитени видове в продължение на години и, вероятно поради неговите действия, от страната ни са изчезнали някои от последните екземпляри на изключително редки видове. При обиска в дома на задържания, полицията откри фалшиви сертификати за износ на птици и печат на МОСВ и Австрийското министерство на земеделието, горите и околната среда. Това, според нас, има пряка връзка с предишен случай, който се бави в съда вече повече от година и 4 месеца. При предишния случай, същият човек беше задържан на ГКПП Ферибот Видин с 2 бр. ястребови орли (*Hieraetus fasciatus*) с фалшиви придружителни документи.

През 2012г. в Спасителния център на „Зелени Балкани”, са настанени птици изпуснати или умишлено пуснати в София – скален орел (*Aquila chrysaetos*) пред НДК, сокол скитник (*Falco peregrinus brookei*), средиземноморски сокол (*Falco eleonora*) и голям ястреб (*Accipiter gentilis*), открит в контейнер за смет с 2 други, вече мъртви птици, в близост до дома на задържания. При друг един случай, ловен сокол

(*Falco cherrug*) е забелязан на няколко места из столицата, но така и не бе хванат. Всички открити птици са маркирани с фалшиви пръстени, подобни на тези на ястребовите орли, заловени с фалшиви документи през март 2010г.

Дела срещу трафиканти на редки видове

През 2012г. представител на Зелени Балкани продължи да съдейства на правопаздателните органи при провеждане на процедурата за завеждане на дело в Окръжен съд Видин по делото срещу Стефан Гавраилов. Припомняме че въпросното лице направи опит през март 2010г. за износ на ястребови орли на ГКПП ферибот Видин през март 2010 г. При това лицето не само бе предоставило фалшифицирано документи на МОСВ, но и се бе представило на митническите служители като част от персонала на Зелени Балкани. Опитът за незаконна търговия е конкретният повод за делото, като същото лице от години е известно като част от нелегална мрежа за трафик на редки видове хищни птици.

3.2. БОРБА СРЕЩУ НЕЗАКОННИЯ УЛОВ И ТЪРГОВИЯ С ДИВИ ПОЙНИ ПТИЦИ

Съвместна акция на Господари на ефира, Зелени Балкани и отговорните институции срещу незаконната търговия със защитени видове птици в Пловдив

За втори път членове на „Зелени Балкани”, съвместно с репортери от популярното телевизионно предаване „Господари на ефира” и експерти на РИОСВ – Пловдив, Общински инспекторат и служители на III-то РПУ осъществиха акция срещу лова и незаконната търговия със защитени видове птици в Пловдив. Съвместната инициатива се проведе на 08.01.2012г. в района на Руския пазар в града, като в резултата са конфискувани тридесет индивида основно от следните защитени от Закона за биологичното разнообразие видове: щиглец (*Carduelis carduelis*), елхова скатия (*Carduelis spinus*), конопарче (*Carduelis cannabina*) и др. На нарушителите са съставени четири акта, а конфискуваните птици са върнати в естествената им среда. Репортажът от акцията е излъчен в поредица от три различни предавания на „ Господари на ефира” в периода 20 – 23.03.2012г. Екипът на Зелени Балкани изказва своята благодарност към доброволците, взели участие в акциите, репортерите на предаването, служителите на РИОСВ и Общинския Инспекторат, и особено на служителите на III-то РПУ за компетентните и навременни действия.

V. ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМИРАНост И АНГАЖИРАНост

1. ПУБЛИЧНИ КАМПАНИИ

Ден на влажните зони

Мотото на Световният ден на влажните зони за 2012г. бе обявено от Секретариата на Рамсарската Конвенция за опазване на влажните зони като: „Туризм във влажните зони: Едно великолепно изживяване”. В рамките на кампанията, екипът на Зелени Балкани изнесе презентации на тази тема в няколко училища с туристически профил в Пловдив и Поморие. **В Пловдив, Зелени Балкани организира открита презентация и наблюдение на дивите обитатели на река Марица.** Въпреки студа, деца от пловдивската гимназия по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров” се събраха до Водната палата. Природозащитници от „Зелени Балкани” показаха на учениците някои интересни видове птици, които се струпват в коритото на реката през зимата. На 28.02.2012 г., в Гимназията по Туризм „Проф. д-р. Асен Златаров” в Пловдив, е изнесена презентация на тема „Туризм във влажните зони – едно великолепно изживяване!” пред 40 ученици от 8, 9, 10 и 11 клас в гимназията. Учениците са участници в училищния проект „Екоучилище”, който се изпълнява в партньорство със „Зелени Балкани”.

Посетителски център „Поморийско езеро” е посетен от група учители от Бургас и региона, организирани от Районна инспекция по образованието – Бургас и екипа на Зелени Балкани – Поморие. На 16.02.2012г., по покана от ОУ „П.К.Яворов” – гр.Бургас се проведе презентация пред двата училищни екоклуба– „Потърси пътеката към природата” и „Магията на Бургаските езера”. Кампанията продължи на 9.03.2012 г., в сградата на Посетителски център „Поморийско езеро” в Поморие, където бе изнесена презентация на тема „Туризм във влажните зони – едно великолепно изживяване!”, пред ученици от 3 и 4 клас от ОУ „Христо Ботев” – гр. Поморие.

Изложение „Природа, лов, риболов” в Международен Панаир Пловдив

Зелени Балкани и Спасителния център за диви животни на организацията в Стара Загора представиха своите природозащитни дейности на изложението ПРИРОДА, ЛОВ, РИБОЛОВ в 3-та палата на Международен Панаир Пловдив. Изложението се проведе от 28 март до 1 април, 2012 г. „Природа, лов, риболов” се осъществява от 1995г. и е едно от най-богатите и популярни изложения с подобна тематика. Зелени Балкани са традиционни изложители в него, като тази година участието на организацията се осъществява с любезната подкрепа на Международен Панаир Пловдив.

Часът на Земята

През 2012г. по инициатива на доброволците на „Зелени Балкани” се присъединихме към инициативата на WWF „Часът на Земята”. Кампанията се отбелязва ежегодно в много страни в целия свят. Инициативата цели да привлече общественото внимание към

проблемите на околната среда и преексплоатирането на ресурсите на Земята. В България Часът на Земята се координира и популяризира от WWF - Дунавско-Карпатска програма България.

Акцията на нашите доброволци се проведе на от 20:30 - 21:30ч. По това време в Пловдив от Небет тепе бяха изпратени към небето десетки летящи фенери или „фенери на желанието”. На фона на красивата нощна гледка, участниците в акцията отправиха своите пожелания за една по-чиста и здрава Земя.

Седмицата на гората

Седмицата на гората се отбелязва от 2-ри април до 8-ми април с мероприятия в цялата страна. На 06.04.2012г., „Зелени Балкани” организира **залесяване заедно с Професионалната Гимназия по Селско Стопанство в село Белозем**. Подготовката на залесяването на терен бе изцяло извършена от гимназистите и екип от преподаватели. „Зелени Балкани” осигури около **200 дъбови фиданки**. Идеята е да се оформи полезащитен пояс между земеделските площи на гимназията и съседните общински имоти. Това е една амбициозна инициатива, стартираше миналата есен, когато в двора на училището бяха залесени първите 100 фиданки. Създаването на полезащитен пояс е изключително полезна идея в дългосрочен план, която бе подкрепена с готовност от ръководството на гимназията. Чрез залесяването не само се ангажират с работа на терен учениците, но се осъществява и реална природозащитна кампания за района на селото. Полезащитните пояси са една от най-сполучливите антиерозионни практики в селското стопанство. В същото време те са изключително ценни за биоразнообразието в равнините, тъй като играят ролята на своеобразни зелени оазиси, в обезлесените за нуждите на селското стопанство обширни територии. Засаждането на тези млади дъбови фиданки поставя началото и на една по-мощна акция - да се възстановят легендарните равнини гори в района на Белозем. Залесяването е подкрепено от фондация Ставрос Ниаркос (Stavros Niarchos Foundation) и Алиансът на доброволците за конзервация (Conservation Volunteers Alliance) и е част от европейската доброволческа инициатива, наречена Големият зелен уикенд. Инициативата стартира през есента на 2011 г., като в нея взеха участие доброволци от десет европейски страни.

Световен ден на Земята - 22 април

„Зелени Балкани” отбеляза Деня на Земята с две паралелни събития:

- 20 април, 2012 г. 18 ч. - Народна Библиотека „Иван Вазов”, **откриване на изложба на детски рисунки** съвместно с НУ „Св. Климент Охридски” - гр. Пловдив.
- 22 април, 2012 г. 19 - 20,30 ч. - „Копчетата” пред Община Пловдив, **прожекция на един от най-вълнуващите филми за планетата Земя - „Дом”**.

Седми Фестивал на Белия щъркел в Белозем

Дейността е подробно описана в раздела за опазване на белия щъркел.

20 години от приемането на Директивата за хабитатите и програма LIFE

Празникът бе отбелязан на 6-7 юни в местността Бяла река, на територията на Национален парк „Централен Балкан“. В рамките на общоевропейската инициатива за честване на 20-годишнина от приемането на Директивата за хабитатите и финансовия инструмент LIFE на Европейската Комисия, Министерството на околната среда и водите, съвместно с Главна дирекция „Околна среда“ към Европейската комисия, организираха отбелязването на събитието в местността „Бялата река“ на територията на Национален парк „Централен Балкан“. На това място министър Нона Караджова и Генералният директор на Главна дирекция „Околна среда“ към ЕК Карл Фалкенберг откриха екопътека „Бяла река“, реновирана по проект на ОП „Околна среда“. Сред официалните гости на събитието бяха и г-жа Маргарита Попова - Вицепрезидент на Република България, г-н Лайнер - ръководител на отдел НАТУРА 2000 в Европейската Комисия и г-жа Силвия Бърова, също представител на ЕК. „Зелени Балкани“ се включи, като представи проект Завръщане на лешоядите на България LIFE08 NAT/BG/278 на информационния щанд, осигурен от организаторите. Бяха представени и другите проекти, финансирани от инструмента LIFE на Европейската Общност, както и няколко проекти, финансирани по Оперативна програма Околна среда, сред които и няколко на „Зелени Балкани“. Наред с проектите, на пъстрите щандове се разположиха местни производители на дантели, сладка от рози, гозби и други лакомства, които изкушаваха пъстрото множество.

Благотворителен базар по случай Деня на независимостта на САЩ

Благотворителния базар за НПО се организира на 09.07.2012г. за трета поредна година от Фондация „Помощ за благотворителността в България“ по време на традиционното честване на националния празник на САЩ, организирано от Американската търговска камара в България и Посолството на САЩ в България. Хиляди посетители дойдоха, за да отпразнуват Деня на независимостта на САЩ. Цялото събитие бе разгърнато в парка в парка на Американския колеж в София, където имаше две сцени, обособен детски кът с аниматори и клоун и много тенти, масички и пейки за салдки приказки. „Зелени Балкани“ се включи с представяне на осиновителната програма на Спасителния център за диви животни и проект „Завръщане на лешоядите в България“. На нашия щанд се предлагаха различни сувенири – чаши, фанелки, книги и къщички за птици, като много от посетителите се спряха, за да разгледат пъстрите ни плакати и реалистичния модел на белоглав лешояд.

УзанаПоляна Фест 2012 г.

През 2012г. посетителите на това изложение на иновативността и зелените идеи имаха възможност да се запознаят с дейностите на над 60 занаятчии, фирми и организации, сред които разбира се и Спасителния център за диви животни на Зелени Балкани, и нашия проект „Завръщане на лешоядите в България“, LIFE08 NAT/BG/278. В рамките на фестивала освободихме четири керкенеца, сред тях и Пънчо и Фънчо, от кампанията на Спасителния център „Помощ от приятел“, както и още две птици, спонтанно получили имената – Узан и Узана. Младите птици полетяха от ръцете на официалните гости, непосредствено след откриването на второто издание на

УзанаПолянаФест, сред които министърът на околната среда и водите – госпожа Нона Караджова, министърът на евро фондовете – г-н Томислав Дончев, кметът на Габрово – г-жа Таня Христова и председателят на Българската мрежа на Глобалния Договор на ООН – г-н Сашо Дончев. Посетителите на щанда на „Зелени Балкани“ получиха информация за дейностите на организацията като цяло, брошури за спомен, а тези, които направиха дарения, си тръгнаха с тениски, торбички от плат, чаши и други подаръци. Много от хората с интерес разглеждаха макета на белоглав лешояд в истински размер, и наричайки го с различни имена, с удоволствие се снимаха с него.

Международен ден на лешоядите – 1 септември 2012

Десетки граждани от цялата страна се включиха в отбелязването на Международния ден на лешоядите в България.

Зелени Балкани и проект „Завръщане на лешоядите в България“ LIFE08 NAT/BG/278 се включиха за трета поредна година. Отбелязахме празника заедно с ДПП „Врачански Балкан“, ДНП „Централен Балкан“, Регионалния природонаучен музей – Пловдив, Природонаучната експозиция към Регионалния исторически музей – Бургас и Спасителния център за диви животни – Стара Загора ето така:

Централен Балкан – тук наблюдението продължи не един, а два дни, като в него участваха доброволци от Пловдив, Стара Загора и няколко ентузиастични от... Чехия! Екипът бе посрещнат от група от дванадесет освободените по-рано лешояди, между които птици, които миналата седмица бяха наблюдавани на 100 км на изток, на площадката за подхранване край Сливен. Беше извършено комбинирано подхранване, като бяха оставени 350 кг месо от домашни животни на площадката до самата волиера, както и специална допълнителна площадка, построена във високата част на парка, местността Шопов егрек. Заложихме и специален фотокапан, който ще ни помогне да научим повече за живота на пуснатите птици.

Пловдив – десетки граждани посетиха информационния щанд, организиран в Регионалния природонаучен музей. Тук можеха да се видят три от четирите вида лешояди, обитавали България – реалистични макети на белоглав и черен лешояд, както и препарирани брадат лешояд. Разбира се, децата бяха най-запленени от интересните истории на лешоядите, но родителите също научиха много за тези удивителни птици.

Стара Загора – десетина граждани посетиха Спасителния център за диви животни. Тук могат да се видят наживо три от четирите вида, които са се срещали в България – египетски, черен и брадат лешояд. Единственият вид, който отсъства е белоглавият лешояд – това е така, защото в началото на август, последната група птици, пристигнали от Испания, бе изпратена за освобождаване в Стара планина.

Бургас – и тук гражданите имаха възможност да посетят информационен щанд, подреден в Природонаучната експозиция към Регионалния исторически музей – Бургас. Специално за деня в музея бяха изпратени истински крилометки и пръстени, за маркиране на лешояди, информационни материали и табло.

Големият Зелен Уикенд - 2012

И тази година се проведе любимата ни доброволческа кампания – Големият зелен уикенд. Този път зелената инициатива бе посветена на красивите дюни на Поморийско езеро и се проведе от 5-ти до 7-ми октомври, 2012 г. Идеята е с доброволни усилия да почистим от инвазивна растителност защитените пясъчни местообитания източно от езерото. Мотото на събитието и тази година бе: По-малко думи – повече действие. Пясъчната ивица, която разделя Поморийско езеро от Черно море е ценно природно местообитание, защитено от българското законодателство и от европейските директиви. Редица редки и защитени видове растения са намерили последно убежище по дивите пясъчни дюни на Поморийско езеро. Някои от тях са пясъчната метличина, морският ветрогон, пясъчната млечка, жълтата папаронка и синята тойна. Мероприятието се организира с подкрепата на Фондация Ставрос Ниаркос (Stavros Niarchos Foundation) чрез Алианса на доброволците за консервация (CVA). Големият зелен уикенд е международен проект, който се осъществява едновременно в девет европейски страни – България, Гърция, Румъния, Естония, Германия, Италия, Франция, Великобритания и Холандия. Целта на събитието е всяка година да привлича все повече внимание и съмишленици към идеята за полагане на доброволен труд в полза на околната среда.

Нощ на музеите и галериите Пловдив - 2012

„Зелени Балкани” гостува на Регионалния природонаучен музей в Нощта на музеите и галериите, Пловдив, 21.09.2012 г. Инициативата Нощ на музеите и галериите се провежда в Пловдив от 2005 година, като за осем години се е превърнала в традиция - пъстра, шумна и наситена с картини и звуци; очарователно социално, културно и образователно събитие, очаквано от хиляди пловдивчани и гости на града. Тази година афиша изкуши любителите на културата с 57 музеи, галерии, ателиета, културни домове, сбирки и събития, като обещава още една незабравима пловдивска нощ. За първа година, по покана на Регионалния природонаучен музей – Пловдив, Зелени Балкани, чрез проектите Завръщането на лешоядите в България LIFE08 NAT/BG/278 и По-голям шанс за белошипата ветрушка LIFE11 NAT/BG/360 също допринесоха за пъстрата програма в Нощта. Посетителите на музея имаха възможност да запознаят отблизо с практическата работа на Зелени Балкани по опазването на лешоядите и белошипите ветрушки, да се снимат с реалистични макети на лешояди, да подържат яйце на белоглав лешояд, да пипнат махово перо и разгледат пръстени и крилометки за маркиране. Така птиците се превърнаха от препарирани музейни експонати в реални и осезаеми обекти от живата природа.

Европейска Нощ на прилепите

Трети Национален фестивал на лешоядите, Сливен, 19.10.2012

За трета поредна година фестивалът , организиран в рамките на проект „Завръщане на лешоядите в България”, пожъна огромен успех сред малки и големи. Няколко стотин деца, родители, доброволци и приятели на лешоядите се отбиха на пъстрите щандове, организирани от Зелени Балкани, Ателие за мечти и ЛаЛу&Гер. Наши гости бяха ген. Кольо Милев, кмет на Община Сливен; г-жа Радостина Галитионова от

Министерството на околната среда и водите; г-жа Ирина Петрова, директор на ПП Сините камъни и много други. Получихме поздравителен адрес от нашия Патрон – г-жа Маргарита Попова – Вицепрезидент на България, а също и от инж. Бисер Дачев, Изпълнителна агенция по горите и г-жа Деница Славкова, РИОСВ Монтана. Всички научиха защо лешоядите са полезни и интересни птици, къде живеят и с какво се хранят и какви са приключенията, които преживяват птиците, докарвани и освобождавани в рамките на проект „Завръщане на лешоядите в България”. Освен това обаче, за първи път посетителите имаха възможност да се включат в нашите работилнички за парцалени кукли, натурални сапуни, ръчна хартия и бижута от глина. Цветовете на есента и на птиците се претвориха в пъстри картини и рисувани лешояди. Голям успех пожънаха и нашите талисмани – изкусно изработени черен и белоглав лешояд, с които децата можеха да се снимат и погаят. Наши любими гости за трета поредна година бяха децата от ОДЗ „Елица”, които ни поздравиха с песни и стихчета. За втората част от програмата, повече от 50 деца, домакините от ПП Сините камъни, заедно с официалните гости се качиха до адаптационната волиера в Парка. Там екипът на Зелени Балкани маркира с прототипен GPS/GSM предавател и пусна на свобода тригодишния белоглав лешояд, Нес (K2C). Птицата е осиновена от сем. Ванчеви, като това е вторият кръщелник на семейството. Осиновителите се запознаха отблизо със своята птица при поставянето на предавателя и участваха в освобождаването на Нес. Всичко това – интересът и подкрепата на хората, присъствието и могъщият полет на птиците, са най-голямата награда и надежда за нас, екипът и всички приятели, които работим за завръщането на лешоядите в България.

Run'n'Roll Пловдив

И тази година, Зелени Балкани подкрепи събитието Run'n'Roll Пловдив - обиколка на Гребната база за аматьори и любители. През 2012г. се проведеха две такива обиколки, на 20.05.2012 г. и на 28.10.2012г., събирайки няколко стотин професионалисти, любители, приятели на спорта и зрители. Гост на двете мероприятия беше триизмерният макет на лешояд от проект „Завръщането на лешоядите в България”, като с част от средствата, събрани за участие, ще бъде осиновен и маркиран белоглав лешояд от програмата за възстановяване на вида в Стара планина.

50 годишнина на катедра Зоология, БФ на ПУ „Паисий Хилендарски”

Екипът на Зелени Балкани представи своята работа на Международната конференция по зоология „50 години катедра Зоология”, която се проведе в Хисар, 9–10.10.2012. За нас участието бе много емоционално, поради факта, че Зелени Балкани е основано преди 24 години, точно от възпитаници и студенти на Биологическия факултет на Пловдивския Университет.

Бяха докладвани следните разработки на Зелени Балкани:

- **Естествени колонии на белошипата ветрушка (*Falco naumanni*) в Европейска Турция и шансове за естествена реколонизация на**

вида в България. Автори: Елена Кметова, Павлин Желев, Александър Мечев, Градимир Градев, Ивелин Иванов.

- **Данни от египетски лешояди (*Neophron percnopterus*) маркирани с GPS/GSM предаватели в България.** Автори: Градимир Градев, Елена Кметова, Виктор Гарсия, Ивелин Иванов, Павлин Желев.

- **Резултати от маркирането на гривести рибарки (*Sterna sandvicensis*) с цветни пръстени и радиопредаватели на Поморийски езеро.** Автори: Димитър Попов, Дончо Киров, Павлин Желев.

В рамките на пленарните заседания бяха представени 22 научни разработки, групирани в 5 тематични сесии. Други 49 работи бяха представени чрез постери. Конференцията се проведе при голям интерес от страна на научната общност в България, Балканите и Централна Европа, което мотивира ръководството на катедра Зоология при БФ на Пловдивския Университет да вземе решение за превръщане на конференцията в традиционна и провеждането и на всеки 2 години.

Благотворителната касичка на Зелени Балкани – в МОЛ Галерия Стара Загора

През декември 2012 г. МОЛ Галерия, Стара Загора приюти касичката за дарения в покрепа на природозащитната дейност на Зелени Балкани.

Конкретната ни кауза до началото на нова година е посветена на опазването на лешоядите – санитарите в дивата природа.

Изработването на касичките е част от проект на Зелени Балкани по прогамата „Да постигнем повече“, финансирана от Фондация „Помощ за благотворителността в България“ и Фондация „Америка за България“. За целта касички ще бъдат поставени в офисите на Организацията, в Посетителския център на Поморийско езеро, в Спасителния център за диви животни в Стара Загора, както и на публични места.

2. ДОБРОВОЛЧЕСКИ АКЦИИ

На практика всички дейности и направления от работата на „Зелени Балкани“ се извършват с участието на доброволци. Без техните усилия резултатите, постигнати от Организацията през годините нямаше да са възможни. Ето някои от доброволческите акции, които не са описани в разделите по-горе:

Доброволческа акция за птиците на Гребната база в Пловдив

На 19.03.2012г., доброволци и приятели на „Зелени Балкани“ поставиха още къщички за птици на Гребната база в Пловдив, до моста на река Първенецка, и презаредиха хранилките със семена.

Всеки имаше възможност сам да сглоби къщичка, да презареди хранилките от миналия път и да направи нови.

Почистване на природна забележителност Бунарджик тепе в Пловдив

Доброволци на Зелени Балкани организираха почистване на стръмните участъци на Бунарджик тепе на 25.03.2012г. В него се включиха много граждани, които искат да допринесат за чистотата на зелените площи в града. От най-недостъпните участъци по тепето бяха смъкнати над 30

чувала за смет, пълни предимно с пластмасови бутилки и други трудноразградими опаковки. Освен, че е един от най-красивите паркове в града, хълмът на Освободителите, известен повече като Бунарджик тепе, е вододейна зона за гр. Пловдив и природна забележителност. Пловдивските тепета са уникални геоморфоложки образувания, изключително богати на биоразнообразие. Поради това, три от тях - Бунарджика, Сахат тепе и Джендем тепе са обявени за защитени природни обекти по закона за защитените територии на Р. България. Отговорност на всички граждани е те да бъдат пазени чисти и в това отношение пловдивчани могат да дадат добър пример. От поне 8 години различни граждански и общински инициативи се стараят да поддържат по-добра чистота на тепетата. Това е голямо предизвикателство, защото тези природни забележителности са в сърцето на голям град и върху тях се оказва сериозен антропогенен натиск. В същото време теренът е стръмен и на места е много труден за почистване.

2. МЕЖДУНАРОДНИ РАБОТНИ ВАКАНЦИИ

Международна консервационна ваканция – Поморие 2012

От 1-ви до 8-ми септември 2012 г., в рамките на проект LIFE10/NAT/IT/256 „Екологично управление и възстановяване на Средиземноморски солници и крайбрежни лагуни”, на Поморийско езеро се проведе седемнадесетата, вече традиционна работна ваканция, организирана от „Зелени Балкани”.

По време на ваканцията доброволци от всички краища на България, водени от ентузиазма и любовта към природата се събират, за да ремонтират и доизградят острови за наземно гнездящи птици. Наред с прекрасния дух и веселото настроение сред изпълнената с много емоции атмосфера, участниците в бригадата демонстрираха и своето желание за работа.

През неусетно изминалата седмица, освен добри приятелства и успешни партньорства, бяха изградени и гнездилища за ангъчи, плаващи платформи за патици, насипни острови за рибарки и чайки, като най-голямата награда за положените усилия бе почти мигновеният резултат – още на следващия ден при оглед на поставените платформи бе установено, че интерес към тях бяха проявили десетки птици.

Международна работна ваканция „Дива граница”

В периода 15–22.09.2012 г. е проведена **работна консервационна бригада на доброволци от ВТСВ, съвместно със служителите на Зелени Балкани - „Дива граница” в района на Сакар планина.** Работната бригада се проведе в района на селата Маточина и Варник, намиращи се в Южна България, непосредствено до границата с Турция. Сакар Планина, в която се намират тези села, е обявена за защитена зона – част от НАТУРА 2000 по двете Директиви на ЕС: за птиците и за местообитанията. Районът се характеризира с високо биологично и историческо богатство и представлява туристически интерес както, на хора от страната, така и на чуждестранни туристи. В рамките на работната ваканция **доброволците от ВТСВ участваха в почистване**

и освежаване на Посетителския център в селото, който се стопанисва от местното сдружение „Маточина“. Дейностите бяха подготовка за официалното откриване на експозиция в Центъра. **Доброволците изградиха бетонни фундаменти и монтираха информационни табели пред Посетителския център и Полевата станция на „Зелени Балкани“** в селото, където също бяха извършени поддържащи дейности. В рамките на работната ваканция доброволците от Великобритания осъществиха и поддържащи дейности в **хранителни местообитания на световно застрашения вид царски орел. За целта те почистиха териториите от храсти и тръни.** Дейностите са осъществени в имот, предвиден за изграждане на площадка за подхранване на хищните птици, като помощта на доброволците на BTCV се оказа безценна при подготовката на тази площ като място за подхранване.

По време на работната бригада са **изчистени от храсти и тръни 3 дка**

и подготвени за изграждането на площадка за изкуствено подхранване. През останалото време от работната бригада бяха почистени и площите около посетителския център в с. Маточина и около Полевата станция на Зелени Балкани в същото село.

Също така беше изчистено и преобядисано фризерното помещение в което се съхранява храната за подхранване на хищните птици в района.

Основната дейност е изчистване от храсти и тръни на 3 дка, собственост на Зелени Балкани. На изчистената площ се предвижда изграждането на площадка за изкуствено подхранване, разположена между три известни двойки на царски орли.

По време на работната бригада бяха изчистени от храсти и тръни три дка. и подготвени за изграждането на площадка за изкуствено подхранване.

През останалото време от работната бригада бяха **почистени и площите около посетителския център в с. Маточина и около Полевата станция на „Зелени Балкани“** в същото село.

Също така беше изчистено и преобядисано фризерното помещение в което се съхранява храната за подхранване на хищните птици в района.

По време на работната бригада бяха положени 30 човекодни работа, като от тях 18 са доброволни на участниците от BTCV и 12 на двама служители на Зелени Балкани. Беше направена и подробна презентация пред английските доброволци, в която подробно са описани дейностите на нашата организация и дейностите ни в Сакар Планина.

3. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЦЕННОСТИТЕ НА ДАРИТЕЛСТВОТО

През 2012г. продължи активната работа на екипа на **Спасителния център за диви животни по Осиновителната програма**, в полза на дейността на центъра. Резултатите от нея са представени подробно в раздела за Спасителния център.

През 2012г. се разгърна и **осиновителната програма за лешоядите**,

стартирала през 2011г., като бяха привлечени първите привърженици, дарили средства по това направление.

Проект „Да постигнем повече”

През 2012г. усилията на Зелени Балкани за популяризиране ценностите на дарителството бяха подкрепени от Фондация „Америка за България” чрез Фондация „Помощ за благотворителността в България”, в рамките на **проект „Да постигнем повече”**. Кампанията по проекта цели набирането на средства за природозащитната дейност на Зелени Балкани с акцент върху дейностите ни за опазване на лешоядите. Кампанията премина под мотото „На крилете на лешоядите”, като целеше от една страна популяризирането на дейностите ни за опазване на лешоядите, а от друга – набирането на средства за консервационната ни програма. Като цел на кампанията си бяхме поставили набирането на **20 000 лева**.

За постигане на целите на проекта използвахме следните инструменти:

- **касички** за събиране на дарения – поставени в базите на Зелени Балкани, други обществени места, използвани по време на публични кампании;

- разработване на **електронен магазин** на Зелени Балкани, като нова форма на набиране на средства от дарители <http://www.greenbalkans.org/shop/bg/>. Част от артикулите в електронния магазин бяха предоставени безвъзмездно от наши дарители, а други бяха закупени със средства по настоящия проект;

- **благотворителни базарчета** „Зелени Балкани и приятели”, представени на различни публични събития и фестивали, предлагащи артикули от електронния магазин, съчетани с информационни кампании, артистични работилнички и с акцент върху дарителство, в полза на дейността ни;

- **Run’N’Roll Пловдив** - спортна инициатива, която цели да популяризира спорта за аматьори и включването в дейности за опазване на околната среда;

- **набиране на средства от корпоративни дарители** – фирми и компании, подкрепящи финансово дейността на Зелени Балкани;

- специална **осиновителна програма** за лешоядите.

През 2012г. екипа на проекта участва в няколко обучения, организирани от ФПББ. Разработена бе концепцията за събиране на средства и пълноценна подготовката на дейностите. **Електронното магазинче на „Зелени Балкани” стартира с благотворителна Коледна кампания, под мотото „Една Зелена Коледа със Зелени Балкани”**. Редица автори изработиха и дариха артикули, които да бъдат „продавани” благотворително през магазинчето. Сред тях бяха Биокозметика Armina, ComeToBg - Емил Енчев, „От нищо – нещо”, Ателие за мечти, Акробо, Ателие за мечти, La&LUGER, Анета Крушевска, Николина Мулишева.

Кампания „Малки зелени стъпки”

През 2012г. с дарение от Елена Стоева бяха изработени торбички с надслов „Малки зелени стъпки”. Торбичките са предоставяни срещу дарение за природозащитната дейност на Организацията на стойност

от 10 лева. Десетки хора се присъединиха към Кампанията, като по този начин подкрепиха дейността ни.

Кампания „Дом за една птича песен”

Кампанията стана възможно благодарение на Николина Милушева, дарила на организацията авторски и ръчно изработени къщички за птици, пеперуди и прилепи. Те бяха предоставени на наши дарители чрез електронния ни магазин и в рамките на специална кампания, наречена „Дом за една птича песен”. В кампанията поощрихме хората сами да поставят гнездиците и да наблюдават загнездилите птици.

В допълнение на тези кампании получихме и индивидуални дарения, описани по-долу. Средства постъпиха и по линия на събрания доброволен членски внос, който и през 2012г., за съжгалеие, бе платен от нищожен брой от привържениците и членовете на Организацията.

4. ИНТЕРНЕТ „ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО”, ЧЛЕНСТВО И ВРЪЗКА С ЧЛЕНОВЕТЕ И СЪМИШЛЕНИЦИТЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

През 2012г. Зелени Балкани продължи попълването на информацията в официалната си интернет страница, както и в страниците по направления. Поради липсата на (хищни птици, НАТУРА 2000, Опазване на прилепите, Поморийско езеро), както и в специално създадените страници на 5 от текущите проекти, на Спасителния център и на Посетителския център за Поморийско езеро.

През 2012г. социалната мрежа Фейсбук се утвърди като основен инструмент за разпространение на информация сред нашите съмишленици. Към края на годината страницата има над 10 000 членове и съмишленици, присъединили се към нея в рамките на две години от разкриването и. През 2012г. създадохме нов профил на Организацията в YouTube, където представихме филмите, изработени от Зелени Балкани и различни видеоматериали, свързани с дейността ни.

Въпреки отличните постигнати резултати отчитаме и някои слабости. Поради съкращаване на персонала ни не всички новини бяха преведени на английски език, поради което чездестранните потребители на сайта ни е възможно да пропускат част от актуалната информация.

Липсата на специално назначени отговорни лица не ни позволи да поддържаеме постоянна актуализация на всички раздели на сайта ни, като не успяхме да обновим информацията за многобройните ни нови проекти, новите членове на екипа ни, промените в състава на УС, новите издания и пр.

Не можахме да попълним всички празнини по съществуващите вече над 10 сайта на организацията по проекти/направления, като работата ни в тази насока ще продължи през следващите години. Не са попълнени с информация тематичните ни страници за опазване на хищните птици и за НАТУРА 2000. Не успяхме да реализираме поставената през 2011г. цел и да разширим и представителството си в

Социалните мрежи, като обхващаме нови такива и по този начин подобрим и комуникацията с нашите съмишленици.

И през 2012г. много членове и съмишленици на организацията допринесоха за популярността на природозащитната идея като разпространяваха информация в личните си профили в социалните мрежи, във форуми и блогове, за което им благодарим!

През 2012г. продължи развитието на създадената през 2010г. специализирана база данни за контакти на „Зелени Балкани”. Понастоящем Базата данни съдържа над 11000 контакта на членове, съмишленици, партньори, медии и пр. Базата разполага със различни приложения и функционалности, които облекчават връзката и комуникацията с членовете, извеждането на стастики и разпространението на информацията, като по този начин значително улесни работата ни и повиши ефективността и.

5. МЕДИЙНО ОТРАЗЯВАНЕ И РАБОТА С МЕДИИТЕ

Медиите са незаменим партньор на Зелени Балкани в популяризиране на природозащитната идея. По тази причина, както и като неразделна част от концепцията ни за прозрачност и публична отчетност при работата ни и през 2012г. ние активно работихме с медиите. Информация за всички дейности на организацията бе представяна на интернет страницата ни и в социалната мрежа Фесбук. За всяко по-значимо събитие или дейност бяха разпространявани преслистове до регионални или национални медии, членове и съмишленици. Представители на медиите бяха канени като преки участници в публични кампании, теренни и образователни дейности.

Като резултат от активната ни работа за връзки с обществеността работата ни бе широко отразена както в интернет пространството, така и в електронните и печатни медии - на национално и регионално ниво. **Общо над 820 изяви от електронни и печатни медии** са архивирани с Базата данни на „Зелени Балкани”.

Така, въпреки липсата на специално назначени специалисти за връзки с обществеността, Организацията, постигна отлични резултати в това отношение, благодарени на ангажираността на целия екип и на ръководителите на проекти и направления.

Най-голям „дял” имат отразяванията в интернет пространството, които са над 87% от медийните изяви (707 са съхранените публикации в интернет пространството, които вероятно са поне 2 пъти повече). Съхранили сме също така 16 репортажа в национални и регионални медии и 17 отразявания от радио-ефира.

Сред медиите, които най-активно ни съдействаха и отразяваха работата ни са: интернет сайтът на Коалиция „За да остане природа в България”, Информационна Агенция КРОСС, сайтът на Дарик радио, Радио Милена: <http://radiomilena.com/>, Първият български зоопортал: <http://www.zoomania.org/>, сайтът на в. Дневник, сайтът Птиците в

България: <http://www.birdsinbulgaria.org/>, bTV, БНТ, БНР, БНР – проглама Хоризонт, БНР – програма Христо Ботев, Радио Стара Загора, Радио Благоевград, Радио Пловдив, Радио Варна, Радио София, Джаз ФМ, Z-Рок, Радио Фокус, Радио Дарик, VTV, ТВ Стара Загора, Нова Българска Телевизия, Телекабел Пазарджик, ВВТ, Хоби ТВ, БНТ 2, ТВ 7, TV Trakia, ТВ Европа, ПОТВ, TV Туида +, PRO.bg, МАКСКОМ, вестниците: Труд, 24 часа, Старозагорски новини, Сега, Телеграф, Твоят ден, Бизнес поща, Стандрат, Марица, Крайморска искра, списание GEO.

Отзвук сред международните медии имаха няколко инициативи на Зелени Балкани, сред които проекта ни за опазване на лешоядите и най-вече случая с незаконните снимки на фирма Непобедимите 2 в Деветашката пещера.

Използваме случая още веднъж да благодарим на всички журналисти, които с отразяването на дейността ни, допренасаха за популяризирането на природозащитната идея.

5. ПУБЛИКАЦИИ/ИЗДАНИЯ

През 2012г. е издаден е календар представящ проекта „Завръщането на лешоядите” в тираж 400 бр.

В рамките на проект проект **„Възстановяване на Белошипата ветрушка” LIFE11 NAT/BG/360 са изготвени следните продукти: тениски (син и зелен) – 430 бр., папки и блок листи – 200 бр., календари – 1400 бр., информационни листовки (fact sheets) – двуезични – 350 бр., химикалки – 1000 бр.**

За популяризиране на устойчивите земеделски практики издадохме брошура „Земеделие и биоразнообразие” в тираж 1000 броя, като започна разпространението и сред земеделски стопани.

През 2012 г. бе издаден джобен **фото-определител „Птиците на Поморийско езеро”**. Изданието е двуезично и представя 60 вида птици. Предназначено е за начинаещи любители на природата и цели да помогне при определянето на най-емблематичните видове птици за района на Поморийско езеро.

В рамките на проект „Изготвяне на Планове за управление на Защитена зона „Язовир Овчарица” BG0002023 и Защитена зона „Язовир Жребчево” BG0002052” през 2012 г. са издадени **плакат, брошура и стикери с шест от целевите видове по проекта.**

Издадени бяха тениски за спортното събитие Run’N’Roll.

Като част от дейностите ни за популяризиране на Поморийско езеро е издаден **флаер на български, руски и английски език** за Посетителския ни център на езерото.

Във връзка с **Фестивала на белия щъркел** бяха издадени флаери, афиши и разпечатани програмите на фестивала.

Специализирания филм за опазването и проучването на царския орел - „Жив символ или музеен експонат” е изготвен от Зелени Балкани и се разпространява на DVD (тираж 1 000). Може да бъде гледан на интернет адрес:

http://www.greenbalkans.org/show.php?id=1703&language=bg_BG&cat_id=95&

Информационен видеоклип за проект „Опазване популацията и местообитанията на планинския кеклик (*Alectoris graeca graeca*) в България” бе публикуван на DVD в тираж 1000.

През 2012 г. семейството от уебсайтове на Зелени Балкани се допълни с още два. Създадени бяха уебсайт на проект **„Възстановяване на Белошипата ветрушка” LIFE11 NAT/BG/360:**

<http://greenbalkans.org/birdsofprey/lesserkestrelife/bg/> и на проект **„Изграждане на капацитет за устойчиво управление на горите в зоните от Натура 2000 в област Смолян”:**

http://www.greenbalkans.org/natura2000/smolyan_project/

VI. ПАРТНЬОРИ и ДОНОРИ

Организациите и институциите, които ни гласуваха доверие през годините:

Международни и чуждестранни НПО, институции и организации:

ACCOBAMS Секретариат, Black Sea Council for Marine Mammals – BSCMM

Environmental Agency - Abu Dabi

International Wildlife Consultants (UK) Ltd

Milvus Group – Румъния

MME - BirdLife Hungary

The Bat Conservation Trust

Британски тръст доброволци за конзервация (BTCV)

Българо-британско дружество за приятелство

Германска Федерална Фондация за околна среда (Deutsche Bundesstiftung Umwelt - DBU)

Глобален екологичен фонд – GEF

Демократична комисия към посолството на САЩ в България

Дирекция на Природен Парк „Делтата на река По” Емилия–Романя – Италия

Българо-британско дружество за приятелство (British-Bulgarian Friendship Society)

Дружество на екологите в Македония (DEM)

EagleEye

Парк за птици Валсроде - Vogelpark Walsrode Fonds GmbH

Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз

Зоопарк Злин, Чехия (Zoo Zlin, Czech Republic)

Зоопарк Мюнстер, Германия (Allwetterzoo Munster)

Комитет срещу убийства на птици (Komitee gegen den Vogelmord e.V.
(The society Against Bird Huting)

Лондонско зоологичеко дружество

Международна природозащитна мрежа

Немското Федералното министерство на околната среда,
природозащитата и радиационната безопасност (Bundesministerium für
Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit)

Посолство на Германия в София

Посолство на Ирландия в България

Посолство на Испания в България и Консула на Посолството г-н Хосе
Луис Диес

Посолството на кралство Холандия в България - офиса на земеделското
аташе

Световен фонд за дивата природа – World WildLife Fund - WWF с
неговите международни и национални организации: WWF International
– Дунавско-карпатска програма, WWF – Австрия, WWF – Германия -
Институт по заливните гори, WWF – Гърция, WWF-Дания

Световна банка

Федерална Агенция за опазване на природата - Германия / Federal
Agency for Nature Conservation - Germany (Bundesamt für Naturschutz –
BfN)

Федералната Агенцията по околна среда - Германия / Federal
Environment Agency - Germany (Umwelt Bundes Amt - UBA)

Финансов механизъм LIFE+ към Европейската Общност

Фонд за действие „Европейска екологична мрежа” (EECONET Action
fund)

Фонд за диви животни към Зоопарк Амерсфоорт, Холандия (DierenPark
Amersfoort Wildlife Fund)

Фонд за Европейско природно наследство (EURONATUR)

Фонд за опазване на видовете на Мохамед бин Зайед (The Mohamed bin
Zayed Species Conservation Fund)

Фондация „Америка за България”

Фондация за опазване на лешоядите (Vulture Conservation Foundation)

Фондация Ставрос Ниаркос

Фондацията за черния лешояд (Black Vulture Conservation Foundation)

Фондацията на Парка за птици – Валсроде

Франкфуртското зоологическо дружество (Frankfurt Zoological Society)

Централна и източно европейска работна група за биологичното
разнообразие (CEEweb for Biodiversity)

Национални

Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”

Министерство на околната среда и водите

Националната служба за защита на природата (НСЗП)

МОСВ – Предприятие за управление на дейностите по опазване на
околната среда - ПУДООС

Изпълнителна агенция по горите (ИАГ)

Регионалните инспекции по опазване на околната среда и води (РИОСВ), Регионалните дирекции по горите (РДГ), Държавни горски стопанства (ДГС)

Дирекции на националните и природните паркове в България

Изпълнителна агенция по околната среда

Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури

Национална ветеринарно-медицинска служба

Басейнови дирекции за управление на водите

Програма „Младежта в действие” на Национален център „Европейски младежки програми и инициативи” към МС (НЦЕМПИ)

Национално ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България”

Асоциация на парковете в България

Българска орнитологична централа

WWF – Дунавско-Карпатска програма – България

Агенция за регионално икономическо развитие и инвестиции Кърджали

Българска асоциация за алтернативен туризъм

Българска фондация „Биоразнообразие”

Български център за нестопанско право

Българско дружество за защита на птиците – БДЗП

Българско дружество по фитоценология 2001

Българско херпетологично дружество

Дружество за защита на хищните птици

Екологично сдружение „За Земята”

ИБЕИ – Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания

Институт Отворено общество, София

Информационен и учебен център по екология

Коалиция „За да остане природа в България”

Програма достъп до информация

СДП „Балкани”

Сдружение „Агролинк”

Сдружение „Природа назаем”

Сдружение Гражданска група „Природен фонд”

Сдружение Медии с човешко лице

Съюз за защита на Родопите

Фонд за дивата флора и фауна

Фондация „Геа-Челония”

Фондация Гражданска група „Льо Балкан”

Фондация за рехабилитация на слепи

Фондация Работилница за граждански инициативи

Център за изследване и защита на прилепите към НПНМ - БАН

Гражданска група „Граждани за Рила”

Гражданска група „За Витоша”

Гражданска група „Да спасим Иракли”

Ветеринарни клиники д-р Цеков

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

Професионална гимназия по ветеринарна медицина „Ив. И. Павлов” -

Стара Загора

Регионален природонаучен музей - Пловдив

Тракийски университет - Стара Загора

Gorichka.bg

Първи Български Зоопортал - www.zoomania.org

Български дарителски форум

Фондация Помощ за благотворителността в България

Лукрат

Виваком

М-тел

КонтурГлобал - Марица Изток 3

Унитемп ООД

Армеец ЕАД

Миазоо - www.miazoo.com

Общини – Община Пловдив, Община Стара Загора, Община Нова Загора, Община Марица, Община Димитровград, Община Асеновград, Община Раковски, Община Поморие, Община Тунджа, Община Свиленград, Община Елхово, Община Болярово, Община Средец, Община Ивайловград, Община Кнежа и др.

Областни администрации – Стара Загора, Пловдив, Сливен
Кметства - Кметство – с. Белозем, Кметство с. Конуш
Читалище „Просвета” – с. Белозем, Читалище „Марица” – с. Райново

Медии – bTV, БНТ, БНР, VTV, ТВ Стара Загора, Нова Българска Телевизия, Телекабел Пазарджик, ВВТ, ТВ 7, TV Trakia, ТВ Европа, ПОТВ, TV Туида +, PRO.bg, МАКСКОМ; вестниците: Дневник, Труд, 24 часа, Старозагорски новини, Сега, Телеграф, Твоят ден, Бизнес поща, Марица, Крайморска искра, Черноморски фар, Информационна Агенция КРОСС, Дарик радио, БНР, Радио Стара Загора, Радио Благоевград, Радио Пловдив, Радио Милена, сайтът на Коалиция „За да остане природа в България”, Първият български зоопортал: <http://www.zoomania.org/>, сайтът на в. Дневник, сайтът Птиците в България: <http://www.birdsinbulgaria.org/> и много, много други!

Училища и детски градини в цялата страна

ДОБРОВОЛНИ СЪТРУДНИЦИ

Специални и дълбоки благодарности екипът на „Зелени Балкани” изказва на своите доброволни сътрудници, без които дейностите ни през 2011г. нямаше да са толкова ползотворни, а организацията нямаше да е това, което е!

Благодарим на десетките доброволци от цялата страна, сред които: Деница Танева, Ивайло Цоков, Диян Шишков, Тодор Георгиев, Николай Димов, Станимира Делева, Евгений Даков, Вера Гайтанджиева, Надежда Кънчева, Славя Стойчева, Маргарита Хаджиева, Андриана Дичева, Михаил Махов, Николай Кръстев

Лили Стоева, Иван Маламов, Иван Проданов, Румяна Николова, Таньо Павлов, Станимир Делянов, Даниел Делянов, Георги Диловски, Пламена Димитрова.....

Доброволците, участвали в дейността на Спасителния център за диви животни (упоменати в Отчета в раздела за Спасителния център).

Молим за извинение стотиците знайни и незнайни хора, които не са поименно упоменати тук, но с дейността си подпомогнаха „Зелени Балкани” и природозащитното движение в България! Изказваме им най-искрена и дълбока благодарност, че подкрепиха нашата дейност!

ДАРИТЕЛИ

Изказваме благодарност и на дарителите на Организацията, сред които СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”

Илейн Роузмари Холиоук, Михаил Ванчев, Симеон Марин, Петър Гюдженов, James Dawson, Елена Стоева, Нели Арабаджиева, Радослав Георгиев;

всички дарители в Спасителния център за диви животни;

всички участници в кампанията „Малки зелени стъпки”;

всички участници в кампанията „Дом за една птича песен”;

всички дарители на артикули за благотворителния електронен магазин на Зелени Балкани;

СНЦ „Зелени Балкани” - Бранимира Маринова, Павлин Желев, Добромир Добринов, Ивайло Клисуров, Любомила Кривошиева, Евегния Добрева, Клеменс Пърчър, Ивелин Иванов, Николай Димов, Симеон Марин, Боян Вергилов, Дейзи Вилпе ЕООД, Алберт Варонов, Соня Василева, Николина Милушева, Десимира А.Бабаджанова, Мелиса Никс, Златка Николова, Гергана Урумова, Емил Добрев, Яна Георгиева, Калина Димитрова, Стоянка Младенова

Благодарим на платилите своя доброволен членски внос за 2012г.:

СНЦ „Зелени Балкани – Стара Загора”

Виолета Годорова, Златка Николова, Борислав Борисов, Елена Дулева, Георги Дулев, Христина Клисурова, Николай Арабаджиев, Симеон Марин, Николай Стоянов, Пламена Димитрова, Стелиана Стамова, Даниела Чапликова, Руско Петров, Иван Камбуров.

СНЦ „Зелени Балкани” – Илиян Минчев, Златка Николова, Христо Николов, Иван Атанасов, Симеон Марин, М. Михалев, Николина Христова, Кирил Ганчев, Мария Ковтун, Десислава Джегова, Жеко Жеков, Борислав Борисов, Ивайло Клисуров, Мелиса Никс, Нели Арабаджиева, Радостина Георгиева, В. Христов, Младен Василев, Ивайло Клисуров.

Не на последно място, благодарим на дарителите, участвали в Осиновителната програма и другите благотворителни инициативи на Спасителния център за диви животни, насочени към опазване на редки видове ex-situ (упоменати в Отчета в раздела за Спасителния център).

Съставител на отчета: Елена Стоева